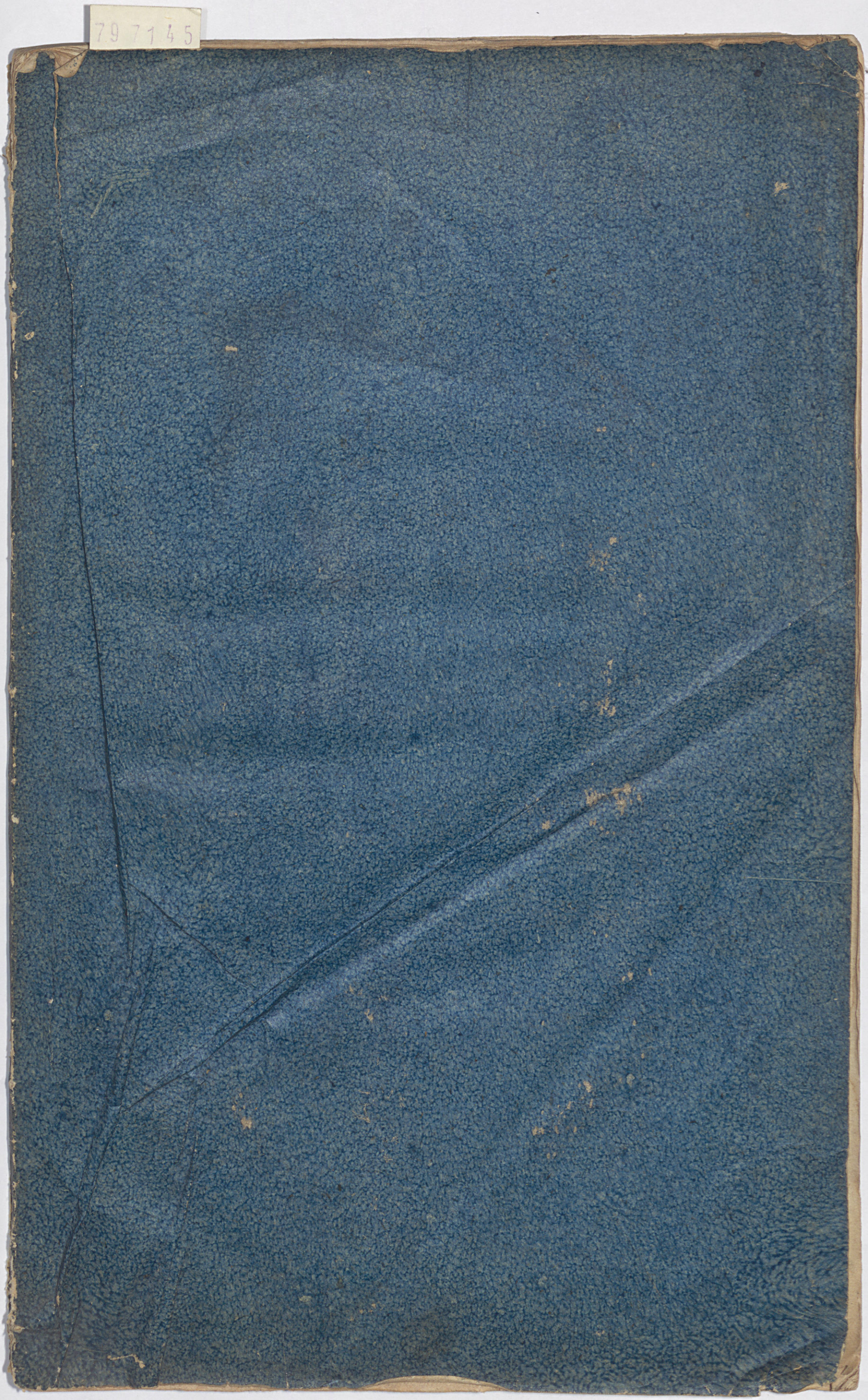
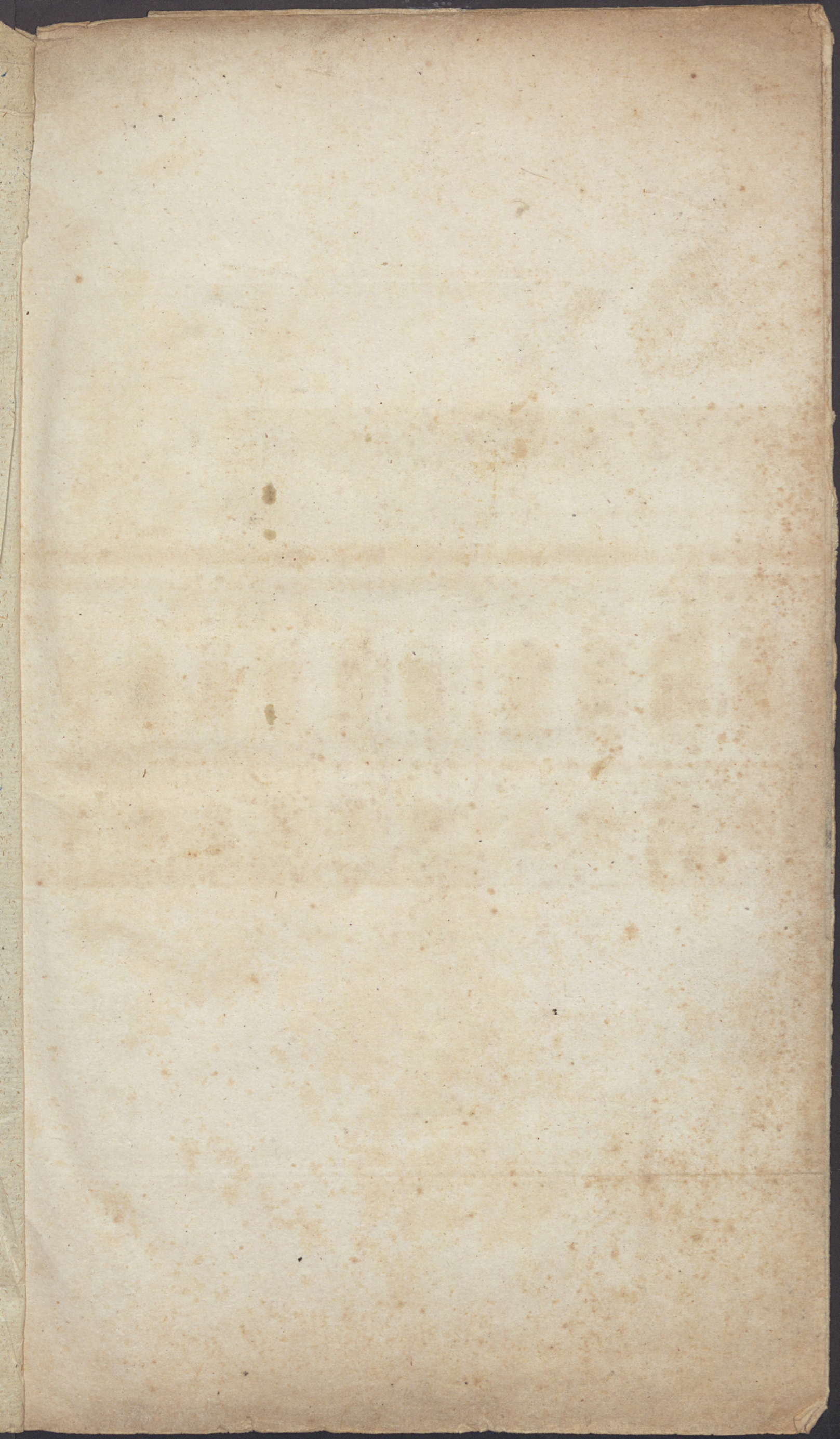
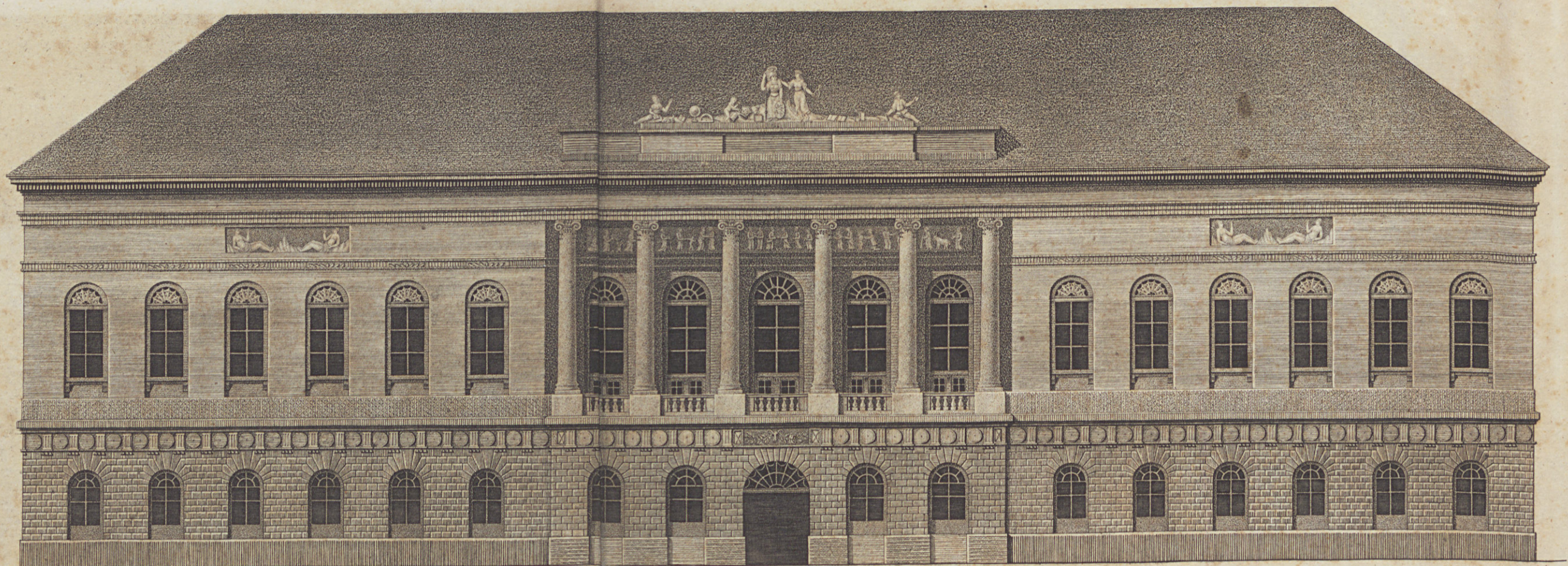

79 71 45

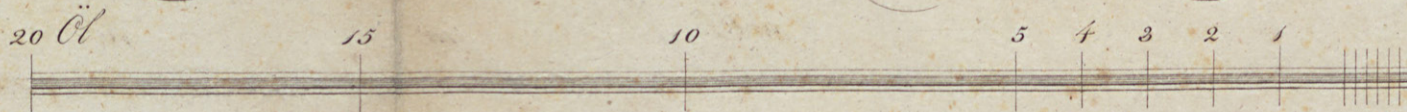
HILD talalta és rajzolta Pesten.

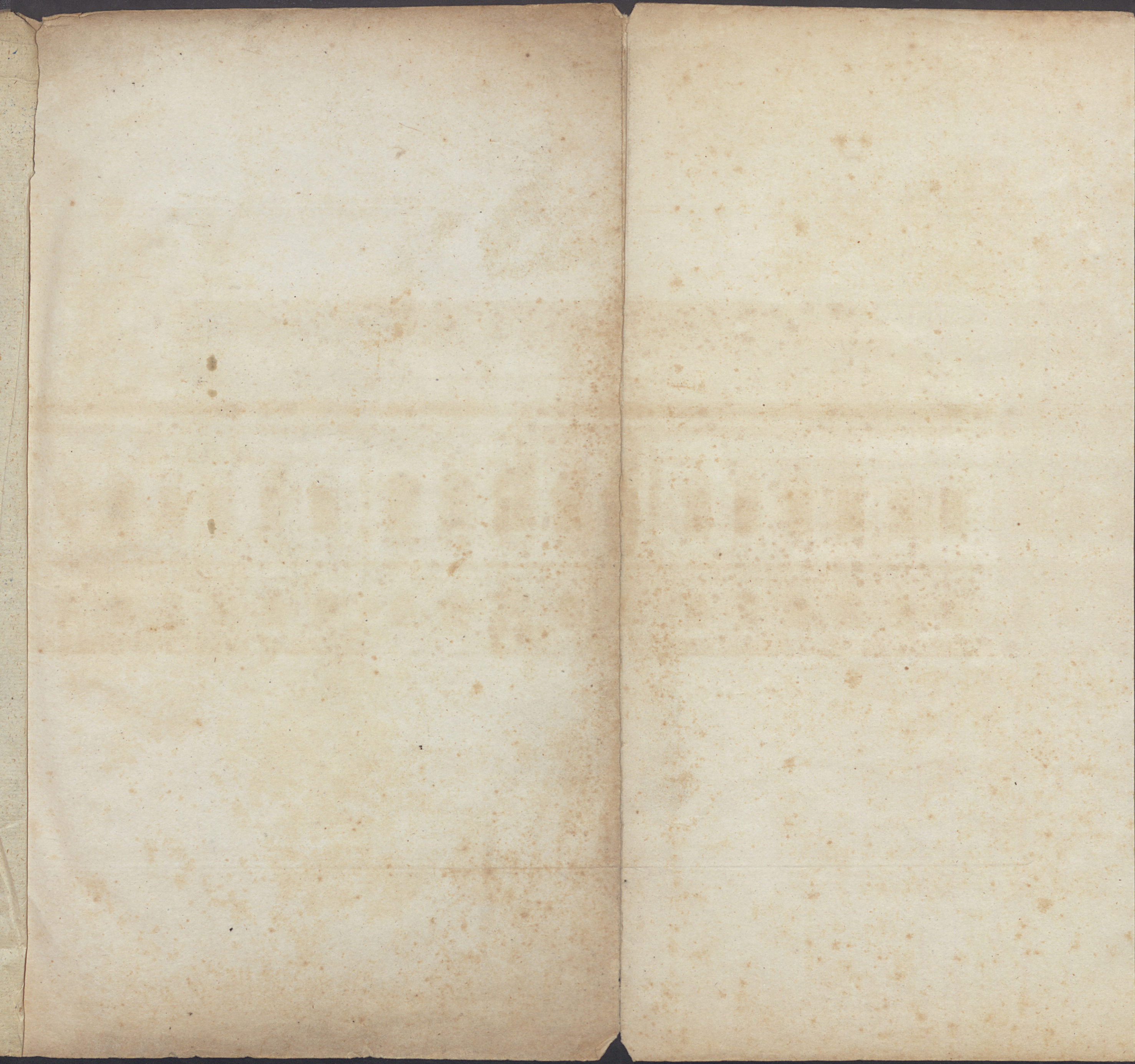
FALKA metszette Budán 1807.

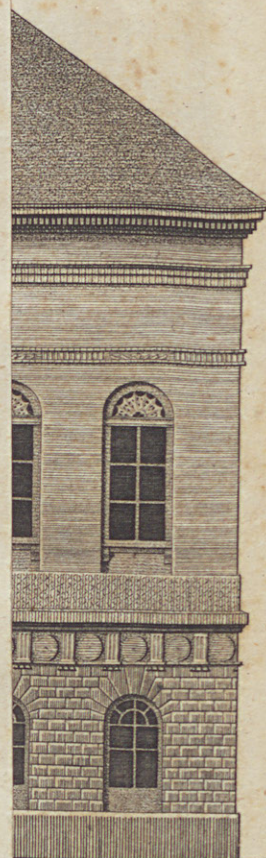
A Nemzeti Gyűjtemények új Tárházának az Hatvani útsza felé álló

H O M L O K F A L A

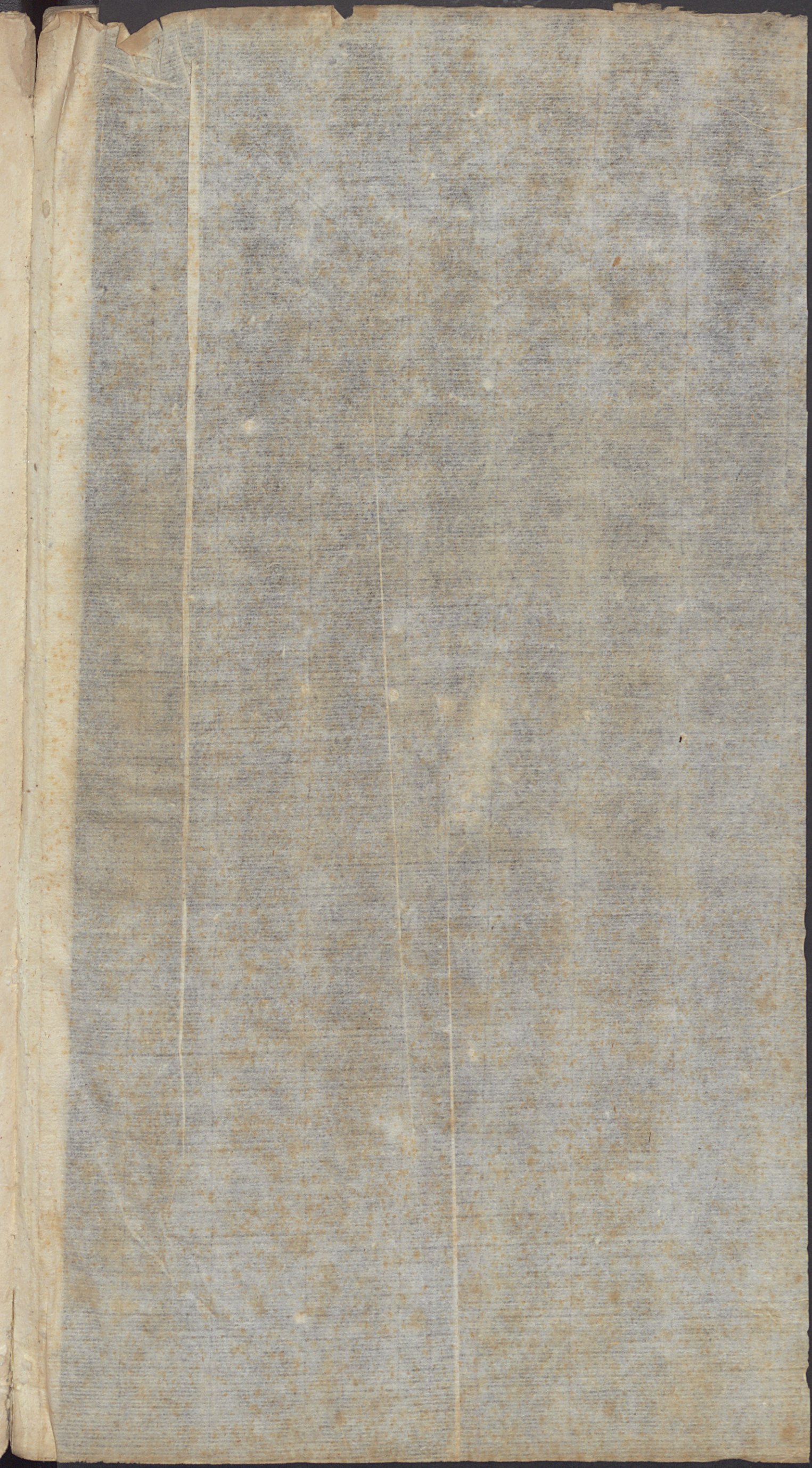
Pesten.

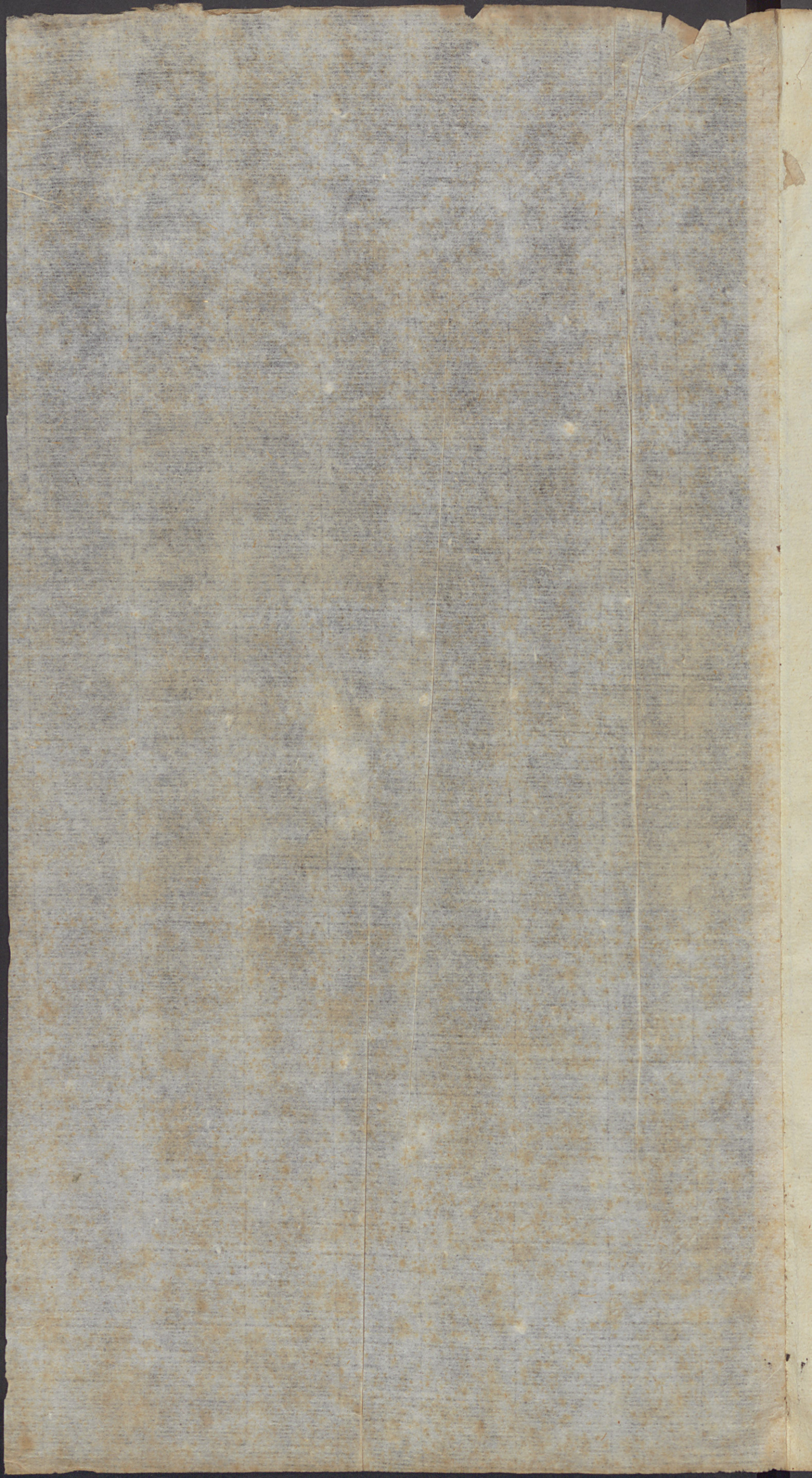

LKA, melizette & Budin 1807.

MVSEVM
HVNGARICVM

EXCELSIS REGNI PROCERIBVS

ET

INCLYTIS

STATIBVS AC ORDINIBVS

EXHIBITVM.

BVD AE,
TYPIS REGIAE VNIVERSITATIS HVNGARICAE.

VTVT praeclarum Nationis Hungaræ studium in Litterarum, et bonarum Artium promotionem, non pauca pro Principis, et Populi emolumento iam exhibuerit Magnanimitatis, atque Liberalitatis specimina: diffitendum tamen non est, desiderari adhuc documenta, quæ sempiternam totius Regni in hoc argumento loquantur gloriam. — Gentis enim vniuersæ nomen neutiquam a priuatis Ciuium fortunis, sed a publicis, quæ ad ingeniorum ornatum pertinent, monumentis aestimandum esse, sapienter Veteres tradiderunt, quum non solum nobis, sed etiam Reipublicæ diuites esse debeamus, partemque patrimonii nostri sibi optimo iure Patria vendicet, vt honorum Ciuium fama, et existimatio domi, forisque concelebretur. — Eapropter omnem occasionem nobis iucundam esse oportet, qua ad faciendam aliquam pro Patriæ dignitate ex penu nostra largitionem iustis prouocamur titulis.

PROFECTO excelso animo nihil magnificentius euenire solet, quam, si argentum ad frugiferum aliquod Ciuitatis Institutum liberaliter, promteque conferre valeat, ex quo scilicet Populares sua percipiant, videantque commoda, Peregrini vero primo Adparatus publici conspectu intelligant, culturam haud iam amplius in nobis desiderari, sine cuius ardore in vita nihil quicquam fit egregium.

HAEC diu, multumque pensitata id tandem consilii suggesserunt, vt pro communi Patriæ laude, vtilitateque maxima omnis cura, atque sollicitudo in erigendum *Museum Hungaricum* Regni conuerteretur, complexurum scilicet, quidquid Litteratura nationalis ambitu suo fouet, et comprehendit.

IN hoc enim gentilitium Musarum Theatrum accersiri optamus Libros cuiuscunque idiomatis, et argumenti ab

Hungaris, aut etiam ab Exteris, de Rebus Ditiones Coronae Apostolicae quoquo modo attinentibus editos, atque Codices manuscriptos rerum Hungaricarum, Chartas item geographicas, Scuta gentilitia, Prospectus Regionum, Hortorum, Arcium, Castrorum, Urbium, Oppidorum, Obsidionum, Praeliorum, quorumuis Aedificiorum, Icones Regum, Ducum, Principum Regionum, Virorum omnis Ordinis, et Status illustrium, Personarumque memorabilium. — Ad haec praeterea recipiuntur Cortices, et tabulae Lignorum domesticorum, Herbae, Gramina, Frutices, Radices, dein Minerae, Gemmae, Lapides, Terrae, Petreficata, non minus Quadrupedia, Volatilia, Pisces, et Amphibia animalia, omnia denique, quae largiter Pannoniae, Daciae, et Illyrici montes, nemora, arua, et flumina e tribus Naturae regnis pollicentur. — Tum Sigilla, Bullae, Cerae, Monetae, ex omni aevo Regum nostrorum Numismata, atque Numi memoriales. Porro Marmora, Vasa antiqua, Urnae, Statuae in solo Hungarico repertae, Machinae speciales, Torques, Monilia, diuersa superiorum temporum Arma, et Instrumenta bellica; singularia denique Industriae nationalis specimina, Artefacta, aliaque varii generis Pretiosa, aut visu digna, et affabre figurata, quae priuatos inter parietes nunc hinc, et illinc sine fructu delitescunt, aut plane inter pulueres sordescunt, huc inferenda sunt.

NAMQUE huiusmodi Thesauri publici possessio emetur diuitias, honorem, ac eruditionem Nationis, et in hunc aggregandum collocatae pecuniae optima est, communisque omnium haereditas. — Id enim cuiusque est proprium, quo quisque frui, atque vti potest. — Vtinam! dudum quorundam Patrum immensa pecuniarum cupiditas partem, fortunarum suarum ad necessarios Reipublicae vsus expetiisset, fortassis vis maior aptissimis Pubis nostrae ingeniis iam pridem incensa fuisset.

SED enim vti nulla ignoti est cupido, ita non vna etiam omnibus est facies, nec iidem omnibus oculi. — Diuersa scilicet hominum studia, et iudicia neglexerunt domi vtilissima, posteaquam Rerum aestumatissimarum contemptus, vel auri sacra fames nostris e terris olim absportari passa est plurima, et pretiosissima, quae velut aliena nunc foris
admi-

admiramur. — Non omnis lucri quaerendi occasio semper decora est, nec etiam vbique, ac omni tempore parcum esse decet. — Pulchrum quidem est subinde studere parsimoniae: at pulchrius certe seruire Nationis gloriae. — In eo profecto omnes consentire videmur, illos optime consulere Patriae, qui ad res huius ornandas, augendas, conseruandasque nequaquam morantur benefica largiri subsidia.

SIMVS ergo ea mente, quam veritas annunciat, et ratio postulat. — Conferamus quisque pro viribus nostris symbolam ad Institutum, cuius generis plura per Europam, cum primis Petropoli, Londini, et Lutetiae Parisiorum florent. — Bononiae quoque, Lugduni Batauorum, Florentiae, Dresdae, Brunsvici, Berolini, Casselis, et alibi hactenus suspiciebantur, quae neutiquam solo Fisci reddito, sed ex bonorum Ciuium munificentia surrexerunt, opibusque non minus vndeunde congestis, sed etiam Hungaricis refertissima celebrantur. — Macti animis illustres Ciues! — Studeamus in rem non minus Patriae honorificam, quam salutarem totis concordiae viribus, per quam res quoque minimae conualescunt. — Non absterreat nos molestia cum hoc molimine coniuncta, nec immensa opinionum varietas, verum profiteamur vnanimis palam Orbi vniuerso memorabili generositatis opere, Hungarum non solum sibi, sed etiam Patriae natum esse.

§. I.

DE LOCO MVSEI.

His rationum momentis profundius in animum admisis, facile perspici potest, primum, et ante omnia definendum esse, quo in *Loco* isthoc Museum ad communem vsum condi, ponique debeat? — Spectato Regionis situ, dubitari nequit, *PESTHINVM* praeferendum esse quibusuis aliis Hungariae Urbibus. — Namque situs amoenitate, amplitudine, mercatu, cultura morum, academica vniuersarum Scientiarum Sede, Regni Tribunalibus, Forisque prouincialibus, Dicasteriorum trans Istrum propinquitate, hospitii Militum, Cleri iunioris Seminario, flore studiosae Iuuentutis, Iurisconsultorum corona, nobilissimorum denique ex omni ordine Incola-

rum, eruditissimorumque Virorum celebritate, atque plurimorum non modo Patriae Ciuium, sed etiam exterorum Hospitum, et peregre commeantium confluxu nunquam non frequens est. — Si talismodi Instituto praeterea condecoratum fuerit, spes non vana affulget, ad resuscitandam quodam modo memoriam amissi Litterarii, qui seculo quinto supra decimum vsque Cladem Moháchiensem vicinam *BVDAM* ornabat, *Thesauri CORVINIANI*.

§. II.

DE AEDIFICIO MVSEI.

INTEREST proinde Aedes sat, superque capaces ad iustam proceritatem erigere, et non modo interna instructione conuenienter prouidere, sed eas extus etiam ad regulas Architecturae conformare, quo videlicet Nationis cultissimae magnanimitas, gustus, studiumque promouendi Boni publici iam ex ipsius Palatii nitore elucescat. — In praesenti vero Domus aerialis defectu, a liberalitate, perspicacia, atque promptitudine Popularium confidere vtique integrum est, quod nouum potius e fundamento Aedificium excitare malint, atque congruis vsibus aptum, idoneumque reddere, quam, vt vetus aliquod multo aere mercandum, et minus commode complicandum existiment.

§. III.

DE PARTITIONE DOMVS.

MVSEVM enim istud nationale certe amplum deprecere spatium, ipsa necessaria Domus *Partitio* adperite indigitat; quum 1) praeter Palatium pro Bibliotheca cum Lectorio, Cancellariae, et Custodum conclauis requirantur Atria 2) pro Nummophylacio, 3) pro Cimelio Antiquitatum, Raritatum, et Pretiosorum, 4) pro Promptuario Armorum, 5) pro Camera rerum naturalium, 6) pro Gazophylacio technologico Manufacturarum, et Fabricatorum, 7) pro Porticu Lapidum, Vrnarum, et Statuarum, demum 8) pro Pantheo Virorum illustrium. — Quibus accedunt 9) habitationes Per-

sonarum, quae ad totius Musei directionem, curam, et inspectionem immediate pertinent, aliarumque 10) diuersarum rerum Officinae.

a) *Bibliotheca.*

Bibliotheca iam praesto est, eaque tanta, vt in ipso suo primordio cuiusuis opinionem, et expectationem omnino anteuertit. — Immortalis enim Conditor, Excellentissimus Comes FRANCISCVS SZÉCHÉNY eam non antea Regno sacram, publicique iuris esse voluit, priusquam Libris, Manuscriptis, Chartis geographicis, Iconibus, Scutisque gentiliis emineret numerosissimis, essetque in suo genere per Europam vnica. — Etsi quinquennium nondum elapsum sit, ex quo ab omnium Ordinum Ciuibus, immo etiam ab Exteris diligentissime frequentatur, accessiones Donorum tamen iam tantas fecit, vt Eruditi, alique Litterarum Hungaricarum Promotores eam prope bis mille, vel amplius Exemplaribus ornauerint, ac quotidie nouis Editionibus augere, aut rarioribus priorum seculorum Lucubrationibus, manu, vel stanno exaratis, locupletare pergant. — Illacrimandum sane foret, si istos nullo pretio digne satis redimendos Thesaurus Patria sine certo reddito euilescere, aut in sui detrimentum, atque ignominiam, et cum ipsius Donantis iniuria celebre isthoc Palladium plane iam in ortu emori pateretur.

b) *Nummophylacium.*

Non minus ex eiusdem Patricii amplissimi congenita benefaciendi voluntate, atque liberalitate Regnum iam etiam *Nummophylacio* potitur perquam opulento, cuius octo, et decem Pulpita e diuersis Ligni Hungarici speciebus fabre constructa, monetis Regum nostrorum, et numismatis omnis metalli rarissimis, pretiosissimisque secundum seriem chronologicam ab initio Imperii vsque nostram aetatem in valore prope triginta mille Rhenensium abundant, fulgent, et resplendescunt.

c) *Sphragistica.*

NVMMOPHYLACIO affinis est adparatus *Sphragisticus*. Res enim patrias collustrari Sigillis, Bullis, Ceris Regum

nostrorum, Praesulum, Capitulum, Comitatum, Ciuitatum, Regni Baronum, ordinariorum Iudicum, Dicasteriorum, Tribunalium, ac quocumque demum nomine insigniendorum Magistratum, Iurisdictionum, et Institutorum, neutiquam fugit Viros, qui in eruendis, soluendisque varii argumenti ex Iure Publico, Historia, et Diplomatica quaestionibus potio- rem vitae suae partem laboriosius contriuerunt. — Illustris LVDOVICVS de RHÉDE solícite nunc incumbit pro Regni Museo conquirendae Sphragisticae Hungaricae Collectioni, cuius praeclaris conatibus vtinam! plures suffragarentur; edocti scilicet ex PRAYANO *Syntagmate historico de Sigillis*, quod iussu Serenissimi Archiducis IOSEPHI Palatini, Quarti maioris formis lucem conspexerat, Sigillorum in Foro non mediocrem Iudicibus habendam esse rationem.

d) *Antiquitates.*

GAZOPHYLACII autem *Antiquitatum*, *Pretiosorum*, *Raritatum*, aliarumque ad illud pertinentium Rerum adeo parua adhuc sunt initia, vt ea ne eminus quidem memoranda putentur. — Nam praeter duas *Statuas* celeberrimi condam Posoniensis Statuarii MESZERSCHMIDII, atque *Scyphum* argenteum, intextis vncialibus nummis artificiose compaginatum, *Vexillum* Transilvaniae Principis GEORGII II. RÁKOCZY, *Pixidem* vnam ferream politissime conflata, testaceas tres *Vrnas* Romanas pone Péch-Várad effossas, *Idolum*que in agro Abbatiae Telkensis repertum, et *Thecam* nitrati pulueris e cauda Crocodylli, cum antiquo *annulo* argenteo, quatuor Rubinis corruscante, qui ad Szegedinum inuentus est, atque aliis quibusdam minutiis nihil singulare exhiberi potest. — Ocius admouenda videtur esse manus, vt aliquando amplior, visuque dignus pro Regni honore, splendore, et amplitudine similium adparatus exsurgat. — Extare enim inter Hungaros plurimas diuersi generis pretiosissimas Antiquitates (si Principum ESZTERHÁZY, Comitum VICZAY, et Baronum PALOCSAY excipias) *Budae* MARCZIBÁNYANUM, nuper a perito huiusmodi cupediarum Anglo supra septies centena millia aestimatum Cimelium affatim testificatur. — Olim haec ad delectationem, et ad opes Familiarum cumulandas magnis impensis congregabantur, hodie studiosius occultantur, eorumque aspectus vix alicui

con-

conceditur, ne ad publicam notitiam fortunae gentilitiae peruenirent, tametsi ad tuendam coram Exteris Regni auctoritatem, et procurandum Litterarum, ac Artium incrementum potius indicanda, et plurium vsibus sub publica Custodia exponenda esse, verus in Patriam amor moneat. — Et talibus enim monumentis non modo diuersarum Gentium, Maiorumque, qui praeteritis temporibus floruerunt, gustus aestheticus, ac facultatum affluentia eruitur, Artificum remniscentia reuiuiscit, et recte fabricatis iustum statuitur pretium, sed etiam genetliacae, necrologicae, chronologicae, aliaeque controuersiae historicae inter Eruditos optato cum fructu saepenumero definiuntur.

e) *Arma.*

EADEM quoque est *Armorum* ratio. — Pars enim non postrema opulentiae merito existimatur, possidere prisci aevi Clypeos, Argyraspides, Pugiones, Enses, Gladios, Cultros, Hastas, Sagittas, Thoraces, Galeas, Cassides, Clauas, Secures, Sclopos, Phaleras, et ornatus Equiles, diuersae denique appellationis, et figurae Ferrum, quod seu Antiquitas, seu forma, seu pretium commendat. — In Armis multo aere cogendis Hungaro solertia nunquam defuit. — Hodie denati proxime L. B. LADISLAI ab ORCZY Armamentarium palmam praeferre caeteris non temere existimatur. — Arma non minus veterem belligerandi modum, quam ipsum fortitudinis in Natione studium confirmant, et plurima etiam Heroum generosa facinora, Victorumque memoriam persaepe illustrant, ac conseruant. — Igitur conuenientissimum est, ut istis quoque aucupandis, et in Museo Regnicolari publico conspectui proponendis haud desidiose opera adhibeatur.

f) *Producta Naturae.*

Productorum vero *Naturae* etsi non modicam portionem variis viis, ac modis e Patria euectam indolere oporteat, immo per vanae gloriolae cupiditatem etiamnum Ienam efferi sentiamus; tanta tamen eorum adhuc domi habetur multitudo, ut, si singula, quae e Regno cum primis minerali elegantissima sparsim hic, illicque latent, in vnum aceruum comportarentur, incredibilis certe magnitudinis Triclinium postularent. — Quot enim diuites auri, argentique mine-

rae, gemmae, marmora, lithoxyla, conchyliæ, alique pretiosi lapides in priuatis aedibus percellunt oculos, maximo futuri Eruditis commodo, si iisdem sine difficultate vti liceret? — *Museo Hungarico* nuper ex liberalitate Excellentissimæ, ac Illustrissimæ Matronæ IULIANÆ SZÉCHÉNY, natæ Comitissæ FESTETICS dono paruula quidem, nihilominus haud inelegans minerarum Suppellex adpromissa fuit, altera iam est a Comite FRANCISCO FEKETE muneri missa, alia a praeclaro LVDOVICI de RHÉDEI in Patriam studio, atque L. B. ab OTT liberalitate proxime obtigerunt. — Ast prae caeteris oppido est eximia Excellentissimi Domini Comitis IOSEPHI a BRVNSZVIK Budam ante biennium adportata. — *Xylothea* autem *hungarica* se Patriæ, quum aptus fuerit locus, gratificaturum Illustrissimus Dominus Comes LEOPOLDVS ab ANDRÁSY pollicitus est, quo Commercium domesticum, artes, vberior cognitio, et industria Opificum adiuuaretur. — Benefica talismodi Patriciorum exempla non possunt non Collectiones etiam Herbarum, totiusque regni Vegetabilis, et Animalis Hungarici pedetentim progenerare selectissimas.

g) *Technologia.*

IVNGVNTVR proximo affinitatis vinculo trium naturæ Regnorum productis *Manufactæ*, ac *Fabricatæ*, quæ beneficio Technologiæ e crudis, atque naturalibus materiis in varias formas transmutata ita vitæ vsibus per exercitatos Artium Magistros persæpe accommodantur, vt apud cultiores Europæ Nationes præcipuos Quaestus articulos constituent, et vel exteris diuitias in sua Territoria aduehant, vel domesticas e Regno egredi non patiantur. — Haud quidem abnuendum est, Hungariam in hoc genere longe posteriorem adhuc esse quavis vicina Austriæ Prouincia, seu, quod nonnulli Hungaros intra limites duntaxat Producentium continendos esse putent, seu, quod Populares nostri aes suum in spem lucri dubiam commodare nolint. Nihilominus haud ita egenum esse patrium Solum, vt nulla pars Ciuium progressionem in Technologia fecisse credatur, adpertissime commonstrat SCHEDIVM *de præsentis statu Fabricarum, et Manufacturarum in Hungaria*, quod formis octauis anno 1793. Magno-Varadini lucem vidit, iamque

etiam nouis accessionibus amplificari posset. — Quantulacunque sint, quae in eodem recensentur, industriae specimina, tanta tamen certo sunt, vt eorum gratia perinde fornix aliquis technologicus in *Museo Hungarico* designari mereatur, futurus tam exteris, quam domesticis exemplo, Hungaros neque huius culturae, et perfectionis ramo penitus indormiuisse.

h) *Marmora.*

AVGVRA TVR quoque mens Eruditorum, iustitiaque re-
ctis consiliis promittit *Porticum*, in qua veterum Statuarum
fragmentis, inscriptionibusque Marmorum, seu sepulchralium,
seu aliorum Lapidum non modo oculus recreetur, sed etiam
ingenium prisci temporis recordatione reficiatur. — Iacent
inter rudera Templorum, Arcium, aliarumque vetustarum
Aedium, immo in ipsis viis sparsi per Hungariam Lapides
innumeri, quin attentionem hactenus communem excitasse
obseruarentur. — Hic SOLYOMIORUM, ibi BATHORIORUM,
inibi TELECDIORUM, RHÉDEIORUM, alibi aliarum illu-
strium Familiarum vestigia deprehenduntur. — Ipsum quo-
que Augustae Bibliothecae Palatinae Vindobonensis atrium
Antiquitatibus veteris Pannoniae, et Daciae in regione Te-
mesiensi repertis amplissime instructum est. — Fructus ex
huius generis monumentis in Historiam redundans nonnisi
insigniter imperitos, et ignauos latere potest. — Profecto
Analectis, quae olim ZAMOSCIUS, TRÖSTERVS, GRISE-
LINVS, FRIDVÁLSZKIVS, HOHENHAVSENVS, SEIVER-
TVS, BODIVS, alique in chartas transcripserunt, grata
posteritas nunquam non perfruetur.

i) *Pantheum.*

ADICIENDVM his est *Pantheum*, cuius parietes obe-
gantur Iconibus Principum regionum, Virorumque de Rege,
et Patria optime meritorum, quos seu prisca, seu nostra
progeneravit aetas, vt eorundem virtutes Iunioribus imitandae
in exemplum proponerentur. — Absit, vt fumosae (prout
hodie affectatae Philosophiae Athletae obtendunt) per id
iactari postulentur imagines. — Pietas sane in eximios Ci-
ues id suadere videtur, scilicet, vt conspecta Illorum effigie,

quorum praeclarum religionis, bellicae virtutis, liberalitatis, fidei in Principem, amorisque in Patriam studium Fasti prolixius commendant, sensus quidam excitetur, non raro Religioni, Principi, et Patriae fructuosissimus. An Hungaros a consuetudine apud Graecos, et Romanos coepta, postea vero ad singulas cultiores Europae Nationes propagata, alienos esse oporteat? non sine iudicio quaesieris.

§. IV.

DE MODO LOCUPLETANDI MUSEVM.

Nihil ergo praestabilius ad perfectionem *Musei Hungarici* suscipi potest, quam, si vnanimi consensione bonorum Patriae Ciuium collaboratum fuerit, vt memorabile istud Regni Institutum maiora in dies accipiat incrementa, atque perenni fomento fructuose contineatur.

1) *Bibliothecae* augmentis prospectum quidem est per Resolutionem regiam de 28. Februarii 1804. Num. 4333. et de 23. Iunii 1807. Num. 12710. ad omnes Iurisdictiones dimissam, quae vniuersos Typographos obligat ad vnum exemplar Bibliothecae Regni cedendum ex omni Opere, et quibusuis foliis, quae ipsi prelis suis excudunt. Sed enim, quod effectus admodum tardus, ac pene apud nonnullos voluntarius sit, defectum Librorum recentiorum in Bibliotheca Regnicolari etiamnum Excellentissimus, ac Illustrissimus eius Fundator multis cum difficultatibus, et impensis supplere cogitur. — Slaucorum autem, Illyricorum, et Valachicorum (vtut huc pertineant) Operum exemplaria pondere suo tholos nondum premunt. — De iis item, quae in vicina Transilvania, Gallicia, Germania, et alibi quotannis apud exteros de rebus Hungaricis, aut ab Hungaris prodeunt, comparandis, prospiciendum adhuc superest: vti etiam antiquioribus litterariis foetibus exquirendis, et vniuersim de iis consulendum est, quae in Catalogis Bibliothecae hactenus editis non memorantur, ne post fata Fundatoris hiatus intercedat. — Vnde non abs re videtur vltro Benignis Resolutionibus Regiis ea lege insistendum esse, vt Typographi Libros a se excusos haud antea in vulgus emittere audeant, quam Regio Librorum Reuisoratus
Officio

Officio ipsum Opusculum, vel apocham Bibliothecariorum super accurata administratione exhibuerint, plectendi mulcta pecuniaria, si Mandatis obsequi neglexerint, aut transpositionem Operum in longius tempus, quo in obliuionem abeant, exquisitis sub praetextibus produxerint. — Administratio enim exemplarium diligentissime curanda est, quum celebritatem Bibliothecae multum moretur, si Lucubrationibus, quas omnium versant manus, nationalis Theca diutius, aut plane in sempiternum carere cogatur. — Difficultates autem, quae de Editionibus Rerum patriarum in Transilvania, Germania, aut alibi Gentium, scilicet extra Ditiones Coronae apostolicae impressis occurrunt, mox perenni Fundo anteuertendas, et superandas nemo non potest non sperare. — Quod ipsum etiam ab Illyricae nationis, quae caeteroquin Hungaris socia Libertate iuncta est, propensione in suam Linguam sine dubitatione polliceri licebit. — In redimendis denique Operibus rarioribus omnem pene sollicitudinem magna benefici Fundatoris mens caeteroquin iam anticipauit.

2) Ad suppetias porro litterarias *Manuscripta* spectare, ignotum esse potest nemini. — Bibliotheca Hungarica numerum Codicum manu exaratorum iam supra mille Volumina produxit, inter quae partem non exiguam Autographa sibi vendicant, propediem publicae notitiae danda in Catalogo, qui iam ad umbilicum perductus est, commonstraturus, quantis diuitiis isthoc Regni Tabularium nunc affluat, et qualibus adhuc locupletari possit, atque debeat, si quorundam hominum animi vanis, quibus adhuc obsidentur, monstris penitus renunciauerint. — Multae sane adhuc in Archiuis, Scriniis, et Cistis Familiarum, ne dicam, Capitulorum, Conuentuum, Comitatum, et Ciuitatum reconditae sunt Litterae, quae ad tuenda Iura possessionaria hodie minime faciunt, Diplomaticae nihilominus, Sphragisticae, Historiae, Statisticae, publico, priuatoque Iuri nostro facem accensurae profecto lucidissimam, si muribus, blattis, et tineis otius eriperentur, et nouo huic Musarum Hungaricarum emporio accenserentur, vt Viri de elucubrandis obscuris Patriae Antiquitatibus solliciti eadem peruestigare, et ad commune totius Monarchiae incrementum accomodare valerent. — Neutiquam Autographa (nisi quis ea sponte cedere

velit) huc inferri, et a Familiis abalienari petuntur. — Abunde enim augendae suppellectili Manuscriptorum prouidetur, si ea in Transunto authentico extradentur, aut vero penes Reuersales Bibliothecae Commembris erga restitutionem describenda concedantur. — Sunt praeterea nonnullis integra varii argumenti Collectanea in plures persaepe Tomos coaceruata, quae hic vilipendit, iste dissimulat, aut negligit, alius sordida illiberalitate caelat, partem haereditatis fortasse amissurum se existimans, si illa publici iuris fieri indulgeret, tametsi ipse vsum facere neque velit, neque possit, immo, si vellet, non tamen sciat. — Hinc omnino euenit, quod etiamnum multi nostris e Scriptoribus tum superioris, cum praesentis aevi ignorentur, nunquam eorum nomina, atque conatus Litteratoribus innotescant, sicque praestantissimorum Regni Ciuum Opera, et memoria penitus intercitat. — An non ergo Patriae ius est exigere, vt eruditi talismodi foetus eo in loco conseruentur, in quo Donum, atque Donans sempiternam viuant vitam?

3) *Scutaria* vero collectio, vtut aliquot mille Familias nobiles iam complectatur, tantum tamen abest, vt Heraldicae Hungaricae sufficere videatur, quin potius imploranda est vniuersae Nobilitatis in Patriam, et Genus suum charitas, quo ii, qui in Elencho Scutario, suo tempore perinde typis vulgando, Stirpis suae nomen non offenderint, Bibliothecam peltula seu in quartae, seu octauae formae folio coloribus, siue (vt aiunt) metallis distincta, ad laudem, decusque Prosapiae donare, aut saltem sua Arma depingenda cedere, et fatigia Pictoris iusta mercede vndeunde compensare indulgeant.

4) NON eadem est Chartas geographicas, Prospectus, Icones, totamque *Graphidem Hungaricam* amplificandi conditio, seu, quod haec maioribus impensis procuranda sit, seu, quod ea, quae intra Regni fines quotannis celantur, exiguum adhuc constituent numerum, potioraque Viennae, aut procul a Patriae limitibus excudantur. — Itaque mancam, quae modo in Bibliotheca asseruatur, Collectionem (tametsi non mediocris censi queat) restaurandi, vel vltro continuandi haud alia via expeditior suppetit, quam, si tum ea, quae aeri incisa habentur, tum illa, quae

manu, et coloribus delineata inueniuntur, integræque Territoria, Aedificia, Personas memorabiles, etc. repræsentant, suo olim e fundo comparari contendantur. — Ab aliquot enim lustris adaucta non modo per diligentiores Patriæ filios, sed etiam per externos Chalcographia Hungarica pene incredibiles aduertitur fecisse progressiones.

5) *Nummophilacio Hungarico* iam parum deesse videtur. — Diligentissimus enim illius Collector, quoscunque obtinere potuit, nummos redinere neutiquam neglexit. Nec fere aliud reliquum est, quam, vt monetae, quae in Catalogo numismatico cum Descriptione, ac ipsis nummis in centum, et decem Tabulis proponuntur, et post breue temporis spatium publici iuris faciendo, non continentur, aut a bonis nostris Popularibus dono suppleantur, aut per cambium Regni Cimelio transcribantur.

6) *Eadem quoque via Sigilla, Bullae, et Cerae* conquirendae sunt. — Aliquam eorum partem in Tabulariis Comitatum reperiri, experientia docet. — In his enim se subinde offerunt Diplomata, Litterae nobilitares extinctarum Familiarum, quibus Sigilla sunt appressa, vel pendula. Non minus occurrunt saepenumero in Processibus productionalibus Armales, quae, quod rasae, cancellatae, sublestae, vel supposititiae sint, Producentibus adimuntur, ne iisdem porro abuti queant; ipsa tamen Sigilla haud digna destituntur authentia. — Haec a talismodi Litteris armalibus decerpta, ordinem in serie chronologica Regum Hungariae, Principum Transilvaniae, aliarumque illustrium Personarum successu temporis datura, atque sphragisticum, quod optamus, Cimelium sine multis sumtibus, et fatigiis formatura sunt.

7) *Antiquitates*, rariora, pretiosa item, aliaque visu digna in obscuro loco adhuc infinita lugent clausa, solitariaque paucis cognita tacent. — Si Patriam amamus, in apricum talia proferenda sunt. — Quod enim solatium esse potest e possessorio Thesauri, qui a plerisque ignoratur, et ex quo nullus in Patriam honor, nullumque prorsus emolumentum profluit? — Heu! quantae adhuc opes abduntur, et flaccescunt, quantae item vltra Regni terminos depor-

tatae sunt. — Nihil proinde nobilius suscipi quit, quam, si Potentiores ad conseruandam generis sui celebritatem in publicam Rerum suarum custodiam sub certis conditionibus (quodsi omni iure se abdicare nolint) consenserint, aut integrarum, ampliorumque huiusmodi Collectionum Possessores *Fidei-Commisum* condiderint (saluo ipsis Successoribus proprietatis iure) atque huc intulerint, cuiusuis obtutui subiicienda, et ad communem vsum explicanda.

8) NEQVE aliter de adornando *Armorum* adparatu sentiendum est. — Eadem enim semita progrediendum erit, vt etiam Promptuarium huius nominis consurgat, si vera in Patriam dulcissimam, cui obstricti sumus, pietas nos tandem ea suscipere, atque exequi iusserit, quae nobilis Populi magnificentiam in secula sustineant.

9) MODVS *Producta naturae* aggregandi, ac cumprimis mineras, fortasse minori cum sollicitudine perfici potest, seu, quod Museo earundem memorabilis accessio facta iam sit, seu etiam, quod plura agglomerandi citra aliquas expensas spes non possit non affulgere maxima, si in calculum sumantur tot, tantaeque Collectiones, quae in priuatis multorum Aedibus sparsim per Regnum habentur perfectissimae. — Quis enim de bona Popularium nostrorum in hoc illustre Institutum voluntate dubitare velit? — Confidere sane licet, assurecturos aliquos, qui ad nomen suum in Annalibus iugi recordatione percolendum, malint potius mineras singulares, marmora, petreficata, aliasque gemmarum, et lapidum species Nationis Museo cedere, quam, vt plurimo cum fatigio conquisitas talismodi opes pro modico lucro post sua fata dissipari patiantur. — Connatus Hungaro in Patriam animus prompta largitione id vtique effecturus est, quod tot tantorumque votis iam dudum expetitur fuit. — Xylothecam porro commendare tanto magis interest, quanto certius habetur, perfectionem illius duntaxat in concursu plurium sperandam esse. — Paranda quippe Theca est ad formam Libri in folio, quarto vel octauo, cuius dorsum ornet Cortex, appressa latina, hungarica, et germanica significatione, ipsae vero Tabulae nitidissime politae sint, interiorque arcula praeter florem, et folium, etiam radicem contineat. — Hac sane ratione non modo complexus omnium

Ligno-

Lignorum, quorum Hungaria ingentem copiam parit, publice contemplantibus proponetur, sed etiam eorumdem vsus examini Artificum, et naturae Scrutatorum subiicietur. — Iuuerit autem plurimum Physicos prouinciales in auxilium aduocare, eosdemque ad Botanicae studium regionis, in qua degunt, excolendum officiose admonere, quo videlicet quisque Floram sui Comitatus iuxta Systema Celeberrimi, quem Hungaria tulit tellus, Botanici PAVLI KIETAIBELII adornare occiperet, Herbas, Gramina, Flores, Radices, Ligna, etc. cum graphica situs, et locorum, in quibus procreantur, adumbratione *Museo Hungarico* transponere iubeantur. — Eadem quoque obligatio illos quoad omnis generis, speciei, et nominis animalia manere debet. — A Viris, quos munus suum seruiendi cum amore Patriae copulare decet, hancece promptitudinem sibi promittere, profecto facile est.

10) GLORIAM amplioris adparatus *Technologici* hactenus fortuna Patriae nostrae inuidere visa est, sed iactis solidioribus olim Commercii fundamentis, spes sane arridet maxima, vt Artifices, Opifices, et Fabricantes Paradigmata sponte oblaturi sint, ad maiorem, celerioremq̃ue notitiam suorum artefactorum hac via disseminandam. — Interea contenti simus, oportet, modico Scrinio, quod diulgata mox Instituti fama sine multa aeris profusione completura pedetentim est. Erunt certe, qui abs sua manu, et industria fabricata gratuito, aut iusto pretio redimenda exhibebunt. — Nihilominus creditu perquam est difficile, vt Promptuarium technologicum sine certis subsidiis primum instrui, et postea conseruari possit. Verum a tot, tantisque praeclarissimis Patriae Ciuibus haud aliud expectandum est, quam, vt, perspecto vberrimo, qui per id Commercio affluit, fructu, huic quoque defectui liberaliter subueniatur.

11) DE *Marmoribus*, vniuersim de Statuis, Vrnis, aliisque Lapidibus, Inscriptionibus, et Monumentis sperare proum est, haud defuturos, qui in Praediis suis effossa, aut inter rudera Aedificiorum vetustiorum inuenta velint huc potius donare, quam aequo tolerare animo, vt per pinguis mineruae homines diffringantur, aut alia ratione sine omni eruditionis accessione penitus intereant.

12) DENIQUE ad erigendum *Pantheum* nulli prorsus MUSEO sumtus faciendi sunt. — Namque singulus, qui Maiorum suorum Simulacra hoc in loco publice exposita esse cupit, eadem quoque suo aere adparaturus, omnesque caeteroquin expensas lubenter supportaturus est.

Si itaque PATRIA sibi blanditur, praeclaros, locupletioresque municipes pro Nationis honore, ac emolumento in hos aequissimos, facillimosque constituendi, et amplificandi *Musei Hungarici* modos alacri animo, et sine cunctatione assensuros, an eam spe, cupiditate, ac fiducia diutius adhuc frustrari patiemur?

§. V.

DE ANNVIS MUSEI EROGATIONIBVS.

TANTAE itaque moli cum dignitate Regni sustinendae non mediocre impendere *Erogationum* onus ex ipsius Adparatus magnitudine perspicuum redditur. — Aliae earum *primo* in construendo aedificio, itemque *secundo* in interna Conclauium instructione defixae sunt. Alias *tertio* conseruatio Tectorum, *quarto* Stipendia Officiolatus, et Seruitorum, *quinto* prouisio de Lignis, *sexto* Rerum, quae ad MUSEA augmentanda pertinent, annua procuratio, *septimo* Commercium litterarium, et *octauo* Scripturistica deponunt. Quantitas Summae, quam Aedium accommodatio interior, exteriorque flagitat, determinate definiri nequit. — Haec enim vnice a beneuola Popularium largitione, prompto de Rege, et Regno bene merendi studio, sincerique in Patriam amoris testimonio pendere, nemo non videt. — Caeteris quoque expensis, quae singulis annis per periodum redeunt, Fundum, qui magnanimitati Gentis, et redivisibus tot opulentorum Ciuium respondeat, constituendum esse, res ipsa loquitur.

§. VI.

DE RATIONE FVNDVM ERIGENDI.

At enim modum, quo *Fundus* conflandus sit, inuenire, et proponere, maioris certe est indaginis, quam for-

tasse concipi possit, si diuersa mentis vertigo, quae vmbri-
 assuetos tenet, populari trutina seuerius examinetur. —
 Nihil tamen est tam imperuium, ac difficile, quod pius in
 Patriam sensus vno persaepe halitu non queat difflare, et
 extinguere. — Ibi duntaxat labor adhaeret, vbi spiritus
 patrioticus, qui nos alere, et delectare, nobiscum semper
 pernoctare, peregrinari, et rusticari debet, adperite defi-
 cit. — Si dulcedine natalis Soli allecti, et erecti vias *Col-
 lectarum*, et *Subscriptionum* ingredimur, dubium non est,
 Summas mox componendas, generositate Hungarica dignis-
 simas. — Quodsi enim numerus LII. Comitatum, Districtus
 item Iazygum, et Cumanorum cum Oppidis Haidonicalibus,
 praeterea Liberae, Regiae, ac Montanae L. Ciuitates, tum
 XXV. Capitula, ac copiosi Conuentus, Abbatiae, et Prae-
 positurae beneficiatae, cum ditissimis Episcopatibus, tot de-
 nique fortunatissimi in Regno Toparchae in censum ducan-
 tur, quid prohibet sperare a magnanimitate nobilissimarum
 Personarum tantum beneficium, quantum omnino sufficiens
 sit, ad publicas istas Aedes et ponendas, et dotandas? —
 Gratus namque in Patriam Ciuis benefaciendi desiderio im-
 pellitur, nec indiget consilio; facile pro facultatum suarum
 viribus impertitur, quod donare vult, atque potest, non
 ignarus, scelus esse, Patriam, quum possit, non adiuuare. —
 Grauis sane esset iniuria, si fortasse a quopiam in dubium
 vocaretur liberalitas, qua in spem optimam Patria erigitur,
 acerrimo ingenio praeditos Regni Proceres, Praelatos, Ma-
 gnates, atque Nobiles, si non continua numeratione pecu-
 niae, saltem subscriptione beneficam pro aeterna illustris
 suae Prosapiae gloria porrecturos manum. — Tanquam ex
 specula prospicere integrum est, singulos complendo natio-
 nalis huius Athenaei Aerario pro describendis, aut compa-
 randis Manuscriptis, emendisque Codicibus, et Libris im-
 pressis, persoluendis Chalcographorum, Pictorum, Bibliothe-
 corum, ac Opificum laboribus, pro fundo Lignorum, vel
 Scripturasticorum, pro perenni praeterea reddito coemenda-
 rum Rerum, quae in Antiquitatum, Armorum, Productorum
 naturae, Technologiae, etc. Promptuariis desiderantur, fir-
 mandae denique functioni pro honestis Officialium, et Ser-
 uitorum stipendiis iamiam intentos esse. — Nostra enim,
 Patrumque nostrorum memoria documento est, nihil vnquam
 a Viris affluentia Bonorum beatis praetermissum esse, quod

ad Nationis culturam, gloriam, et dignitatem pro temporum adiunctis quoquo modo facere videbatur.

§. VII.

DE ADMINISTRATIONE FVNDI.

In administrando autem *Musei Aerario* ea cumprimis sequenda videtur esse ratio, vt quidquid auri, argentique vndeunde conflatum fuerit, penes praeuiam insinuationem Serenissimo Archiduci, Regni PALATINO faciendam, *Cassae Regnicolari* ea lege inferatur, vt Idem, cui cura percipiendarum, et erogandarum Regni pecuniarum deman data est, penes Palatini, hac vero dignitate vacante, penes Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Assignationes, etiam MVSEI FVNDVM cum condigna fatigiorum, annuaque mercede administrare obligetur. — Quare pecuniae domi natae, et priuata munificentia congregatae omnes (donec in tantas accreuerint opes, vt in Praedia inuestiri valeant) intra Regni ambitum erga censum legalem elocandae ea cum securitate existimantur, vt *primo* Regni Palatino plena sit potestas, illi mutuum dandi, qui testimonio publico docuerit, se omni tempore parem esse soluendo, aut vero, qui sufficientem fideiussionem praestiterit, quiue *secundo* illud intabulari, *tertio* priuilegiatumque, praescissis singulis seu in exequendo Capitali, seu Interusurio Iuris remediis, penes optionalem Contractum declarari indulserit, consenseritque. Quo autem Census Debitorem minus premat, idem per angarias statuto die quam accuratissime dependendus erit. — Vniuersim sine expresso annutu, duntaxat per Regni Palatinum in forma Decreti, ad *Perceptorum* expediendi, nullae assignationes, exolutiones, erogationes, ac expensae ratihaberi queunt. — Prouincia *Rationes* reuidendi iis incumbet, quos Palatino e quatuor Regni Statibus ad Censuram conuocare visum fuerit. — Totus demum nationalis Aerarii status pro plena Regnicolarum securitate, atque tranquillitate de Comitibus ad Comitibus, et Ordinibus Regni praesentandus, ac per Deputationem Regnicolarem examinandus, Actisque Diaetalibus semper inserendus suadetur, vt non modo ad cuiusuis notitiam peruenire possit, quae, qualiaue in annos bona administratio, et

et geuerosae Oblationes Museo procurauerint incrementa, sed etiam plures exstimulentur ad faciendas nouas fundationes, subsidia, Fundique augmentationes. — Ecquis enim in spem non inducatur pene certissimam, vt, perspecta salutaris, et gloriosissimi huius Instituti magnificentia, aliquid pro Patriae emolumento legaturus, vel fundaturus, non velit huc potius largiri, vbi cum sempiterna nominis sui fama toti Regno interest nouisse rectum administrationis ordinem, quam eo beneficam suam voluntatem inaniter profundere, vbi saepissime post paucum tempus non modo Fundatoris honor dilabatur, et disperit, sed ipsa etiam Fundatio inglorie expirat?

§. VIII.

DE DIRECTIONE MVSEI, ET OFFICIO LATVS
FUNCTIONIBVS.

QVONIAM autem nobilissimum istud Institutum duntaxat munifica bonorum Patriae Ciuium manu, parte iam aliqua excitatum sit, illudque perfecte fundare, locupletare, et fauore Nobilitatis constabilire, Regno plurimum intersit, per Proregiae Dignitatis, quae Lege definita est, eminentiam, haud alium, quam Regni *Palatinum* ius Thesauros istos litterarios ad communem vsum, atque fructum coordinandi, *Praesidium*que plena cum potestate attingere potest. — Illius quippe iudicio, et arbitrio committuntur dispositiones circa Aerarium, Domum, ipsumque Museum instituendae, concediturque auctoritas *Officiolatum* Regi, ac Regno fidei sacramento adstrictum nominandi, confirmandi, eidemque *Instructionem* largiendi, saluo Supremae Inspectionis Iure, quod ex plenitudine Maiestatis Terrae Principi competit. — Quare singulae *Decretationes*, *Intimationes*que ex *Cancellaria Palatinali* ad *Officiolatum* expediendae sunt, qui semestrales suas Relationes, *Repraesentationes*que super quouis Obiecto, quod in conformitate *Instructionis*, vel pro statu notitiae, vel pro casu decisionis, aut faciendae erogationis causa ad Superioritatem pertinet, immediate Regni Palatino cum subscriptione Directoris exhibiturus est, nisi fortassis summo hoc Regni *Subsellio* vacante, curam, atque moderationem Instituti pro

tempore Excelsum Consilium Locumtenentiale Regium supplere oporteret. — Deposcit autem isthoc Palladis Hungaricae Sacrarium ante omnia *Directorem*, cui cum Viris, qui Regi a Consiliis sunt, par sit honor, et existimatio, Salariumque characteri, laboribus, responsionis oneri, et temporum caristiae admensum, cum gratuita habitatione, Virum a morum grauitate, cognitione plurium Linguarum, et Litteraturae Hungaricae famigeratum, in Scientiis iuridicis, politicis, historicis, et quae his auxiliares sunt, fundatum, de Patria denique, et Rege bene meritum, cuius dexteritati, perspicaciae, atque fidei totius Instituti moles adornanda, dirigendaque, ac commercium litterarum non solum cum Eruditis, sed etiam cum Regni Iurisdictionibus, si necessum sit, pro re nata tuto concredi possit, a cuius praeclaro studio Patria certo sibi promittere queat, eum tanta cum diligentia, et rerum cognitione muneris sui partibus satisfactorum, vt omnino dignus censeatur *Historiographi Regii* honore simul condecorandus. — Huic a latere futurus est expediens *Cancellista* Officii, nitida, et celeri manu praeditus, ad officiosas Expeditiones correcte absoluendas, et ad Conceptus adornandos idoneus. — Quum autem ad isthoc Museum per totum anni tempus, solummodo Sabbatho, Dominicis item, Festisque diebus exceptis, ab hora nona matutina ad duodecimam, et post meridiem a tertia ad sextam multis, variisque de caussis cuilibet Viro honoratori accessus patere debeat, facile diuinandum est, huic oneri ferendo, duos, tresue homines haud suffectoros. — Hinc in Bibliotheca constituendus erit *Custos* praeclaris animi dotibus, notitia Linguarum, affinitate cum Musis hungaricis propiore copulatus, in Iurisprudencia, Statistica, Historia, Diplomatica, Numismatica, et Bibliographia hungarica non obuie versatus, atque prompta interpretandi facilitate pollens. — Iste Librorum, Manuscriptorum, et Numorum curam habiturus, distincto penes Bibliothecam ad perficiendos labores gaudebit Conclauis. — Huic adiungitur *Scriptor* a cognitione Linguarum, eruditione, et comitate morum commendatus, in Lectorio capessiturus locum, vt plurimum Registratione Codicum occupandus, alias Custodi auxiliaturus. — Duo vel tres *Ammanuenses* in diuersis, ad quas vnus prae altero magis propendet, Scientiis, vt graduale adplicatione olim perfrui possint, semet assidue

exercere obstricti, in eodem cum Cancellista Cubili dabunt operam praecipue transumendis Manuscriptis, quae in Bibliotheca non existunt, aut conficiendis Elenchis Rerum vniuersarum, quae in singulis Musei Xystis asseruantur. — Tum *Famulus* sequitur, quem perinde Litteratum esse oportet, memoriam suam in localitate Codicum fatigaturus, nec passurus Librorum ordinem disiici, Hospitibus autem alacriter seruiturus, sub Officii horis in Lectorio pone portam Sessionem capiet, quo intrantes, et exeuntes obseruare possit. — *Mediastinus* vero summam munditiam in cubiculis, et ambitibus quotidie procurabit. Ad Cimelium Antiquitatum, Raritatum, Armorum, Marmorum, et Pretiosorum itidem futurus est *Custos* Rerum, quae eius fidei concrendae sunt, perspicacissimus, qui non minus sua humanitate, quam historica cognitione Hospitum expectationi respondeat. — Eius quoque *Vice-Custos*, connotationi Rerum prae primis intentus, talis sit oportet, vt absentiam Custodis cum honore suffulcire valeat. — Istis quoque adiicitur fidelis, et rerum, quae adsunt, probe gnarus *Famulus* cum *Mediastino* ad munde, et ordinate conseruanda Conclauia, aliasque grauiore operas perficiendas adhibendo. — Camerae technologicae, et Productorum naturalium perinde praeficiendus est *Custos*, Scientiarum, quae ad eius Officium spectant, peritissimus, qui Hospitibus sua in interpretando suauitate probetur, et in cuius diligentia, eruditione, ac apta materialium distributione tuto conquiescere liceat, idoneum recepturus ad suum latus *Adiunctum*, qui, hortante natura, studio Historiae naturalis, eidemque affinis Scientiis deditus, adornando Inuentario sedulo incumbet. — Quibus aequae diligens, et aptus esse debet *Famulus*, cum *Mediastino* ad labores, qui se offerrent, paratissimo. — Panthei inspectio assignanda erit *Pictori*, cuius penicillus fatigabitur Herbarum, Florum, Regionum, Aedificiorum, Scutorum nobilitarium, aliarumque Iconum, ac rerum Delineationibus, atque *Chalcographo*, qui stylum in diuersi generis Imaginibus aeri incidendis exerciturus est. — Neque isti suo destituentur *Mediastino*. — His accedit *Inspector* Domus, securitati Aedium, earumdemque nitori inuigilaturus, ac demum *Ianitor* de die ad Portam excubans, noctu lychnum in Lucernis curaturus. — Seruitores, quantum fieri potest, ex Bibliopegis, Ascariis, Fabris serariis,

et Murariis deligendi, atque habitu nationali, ad colores Regno proprios accommodato, amiciendi venient. — Officiales perinde, ac Seruitores quotidie statis horis exactissime defungentur munere, nullusque, nisi aduersa valetudine impediatur, ab Officio dispensandus est, nec alicui ultra sex hebdomadas per annum feriis indulgendi facultas a Directore concedenda erit; vno videlicet ab animi refocillatione redeunte, alter tantisper quiete perfrui poterit. — Quemadmodum autem Instituti dignitas, et Nationis existimatio postulat, vt ad ista munia Viri admoueantur, qui honorem suum non ab Officio repetant, sed, qui Officium, quod gerunt, propria virtute condecorare valeant: ita quoque maximopere adnitendum est, vt Singulorum *Stipendia* sint honesta, generositati magnanimi Populi, et in dies accrescenti admensa caristiae.

§. IX.

DE PERENNI TOTIVS INSTITVTI SECVRITATE.

Qvo ergo praeclara haec pro communi Patriae ornameto, atque emolumento suscepta molimina non modo perpetuam rei memoriam, sed etiam perennem firmitatem sibi polliceri valeant, debita Popularem gratitudo iubet singulorum Moecenatum, qui Institutum hoc aere, legatis, foundationibus, et cuiuscunque generis donis promouere, ac liberaliter adiuuare dignati sunt, immortalia nomina Fastis Musei inscribere, atque in *Actis Musei Hungarici* per Tomulos cum vnus, vel etiam plurium e Fautoribus Effigie pedetentim edendis, ad posteros aequissimis cum encomiis in exemplum a pluribus aemulandum transmittere. — Singulis enim annis vnum in Octaui formam vulgabitur Volumen, quod praeter Instituti Historiam a suo primordio, serie chronologica adparandam, comprehensurum est vnam, aut etiam plures Dissertatiunculas argumenti seu bibliographici, vel litterarii, seu iuridici, aut historici, geographici, statistici, diplomatici, numismatici, sphragistici, antiquarii, chemici, oeconomici, physici, mathematici, hydraulici, medici, botanici, mineralogici, technologici, etc. ab Obiectis, quae in Museo continentur, et quae Patriam nostram quoquo modo contingunt, siue per ipsa Instituti Commembra, siue per alios
doctos

doctos Viros desumendi, et elaborandi, vt hoc quoque conatu pretium quantulumcunque fuerit, e diuenditis exemplaribus perceptum, ad ferendas minores Musei erogationes Aera-rio adnumerari queat. — Ab ipsa vero mirifica Augustissimi Imperatoris, et Regis nostri clementissimi FRANCISCI in Gentem Hungaram propensione, amore, atque gratia tanto certius impetrare fas est *Diploma*, quo ad dignitatem, felicitatemque totius Monarchiae conditum Museum confirmetur, quanto luculentius Regiae Benignitatis documentum praebet promptissime elargitum Priuilegium super magnanima Excellentissimi Comitis a SZÉCHÉNY Fessione, qua nullis verbis, scriptisque commendandam, atque pro merito depraedicandam Bibliothecam Hungaricam, quam aliis, atque aliis Subsidiis litterariis augere nondum desinit, cum pretiosissimo Nummophylacio Regno obtulit, sacrauit, donauit, atque primus *Museo Hungarico* fundamenta iecit. — Quo denique plena amplissimis istis Patriae fortunis, quas priuata Patriophilorum beneficentia in vnum huc congeffit cumulum, securitas concilietur, nihil profecto aliud amplius adiici potest, quam, vt salutaris haec totius Instituti Fundatio in *Articulum* referatur, et Serenissimus Archidux IOSEPHVS, Regni Palatinus, Litteraturae Hungaricae Promotor sane maximus, cuius summo in Nos, et Patriam nostram amori, voluntati, desiderio, atque perspicaciae vnice debentur, quae plagulis istis proposita sunt, ad nouum hoc Eruditionis Hungaricae Delubrum Fauore, Auctoritate, ac Praesidio suo benigne complectendum, et adiuuandum vltro deprecetur.

Atque haec est imago, qua genus omne, quod ad gloriosissimi huius Instituti splendorem, augmentum, directionem, et perennitatem spectare videtur, adumbratum est. Audiamus tandem aequis auribus diuturna Patriae suspiria, nec poeniteat illius culturae reddituum nostrorum partem aliquam immolasse, eidemque claritatem subito attulisse longe maiorem, quam si inani luxu pene iam diffluxissemus. — Cum enim omnia a Patria accepta sint, nullum Doni, aut Oblationis incommodum pro Patria graue putandum est. — Non morentur nos molestissimorum, quae viuimus, temporum calamitates. — Imitemur exempla Populorum, qui, ne cruentissimis quidem belligerationibus attentis, huius generis Theatra condiderunt perquam magnifica: namque salus Rei-

publicae, Nationisque gloria omni tempore quaerenda est, ut adessent nulla non occasione ea Sapientiae adminicula, quae Ciues ad plenam, solidamque Status sui notitiam perducant, futuram scilicet irrefragabile medium, ad finem Ciuitatis adsequendum. — Utuntur tantum praetextu temporis in sui exculpationem, quibus nunquam benefaciendi voluntas fuit. — Absit, ut de generosa, ac nobili Gente Hungara, a sua in Regem fide, et in Patriam amore celebratissima, haec Cogitatio cuiuspiam occupet animum. — Vniuersa enim Europa ita de magnanimitate Hungarica persuasa est, ut non temere credat, Nationem nostram, gestiente laetitia, ac nimia cum facilitate omnem arripere ansam, peneque studiosius campum quaerere, quo gloriosum, quem cum sanguine a Maioribus traxit, characterem in succrescente Pube conseruare, ad haeredes transcribere, ac transplantare valeat; cui quippe nihil antiquius est, quam nullo non tempore documenta dare publica, sibi perfectam Patriae dulcissimae cognitionem quauis alia peregrina Eruditione esse chariorem. — Nec fere immerito: nam neglectus eorum, quibus beatitas nationalis domi succollatur, apud florentissimos Populos subito Constitutionem infregerat, Virtutem bellicam in illis extinxerat, Liberalitatem eorundem animis excusserat, ad mollitiem, luxum, auaritiam, et vsuram praecipitauerat, sicque Imperia maxima minutatim labefactata fuerunt, donec penitus interciderent, perderenturque. — Nostra interest, ut a ceruicibus Posterorum otius anteuertamus pericula, contendamusque propius nosse Patriam, cuius amplitudinem, dignitatemque omnis certe aeternis mandari peroptat praeconiis. Litemus ergo nostrae, et totius Monarchiae saluti, atque gloriae, *quae* (ut CICERO ait) *vitalis breuitatem posteritatis memoria consolatur, quae efficit, ut absentes adsimus, mortui viuamus, cuius gradibus etiam homines in Coelos videntur ascendere.*

EXPLANATIO ICONISMORVM.

*Prospectus Musei Hungarici versus Plateam Hatvaniensem
Pesthini.*

Vide Tabulam in fronte huius Nuncii *sub Titulo: A'*
Nemzeti Gyűjtemények új Tárházának az Hatvani útsza
felé álló Homlokfala *Pesten.*

*Iconographia Musei Hungarici Pesthini e fundamento
erigendi.*

In Tractu inferiori.

- A. *Ostium Domus* ex Platea Hatvaniensi cum ampliori *Vestibulo* pro Statuis, et Lapidibus, etc. non quidem nationalibus, in Hungaria tamen repertis.
- B. Eiusdem *Vestibuli Subpartitio* pro melioris conditionis Statuis, Vasis, Vrnis, etc.
- C. *Gradus* principales, aequae Statuis exornandi.
- D. *Hospitium Ianitoris.*
- E. - - - *Directoris.*
- F. - - - *Custodis* penes Bibliothecam.
- G. - - - *Scriptoris* ad Bibliothecam.
- H. *Penuaria duo.*
- I. *Hospitium Cancellistae* Officii.
- K. - - - *Ammanuensis primarii* in Bibliotheca.
- L. - - - *Vice-Custodis* ad Cimelium Antiquitatum etc.
- M. - - - *Custodis* in eodem Cimelio.
- N. - - - *Adiuncti* in Camera Rerum naturalium.
- O. - - - *Custodis* ad eandem Cameram.
- P. - - - *Inspectoris* Domus.
- Q. - - - *Mediastini* primi.
- R. - - - *Mediastini* secundi.
- S. - - - *Pictoris.*
- T. *Transitus* ad alteram aream cum *Vestibulo* pro Inscriptionibus.
- U. *Hospitium Chalcographi.*
- V. - - - *Mediastini* tertii.
- X. *Penuarium.*
- Y. et Z. *Hospitium Mediastini* quarti cum Culina.

Vide Tabulam annexam primo loco ad finem Nuncii *sub Titulo: A'* Pesti Nemzeti Gyűjtemények új Tárházának Rajzolatya. *Föld színt.*

Primae Lineae superioris Contignationis in iisdem Aedibus.

- A. *Propyleum.*
 B. *Cubile pro Seruitoribus Bibliothecae.*
 C. *Museum Custodis ad Bibliothecam.*
 D. *Lectoria duo cum Pulpito Scriptoris.*
 E. *Bibliotheca.*
 F. *Nummophylacium.*
 G. *Cimelium Rerum pretiosarum.*
 H. *Hospitium Ammanuensis secundarii in Bibliotheca.*
 I. *Gazophylacium Antiquitatum.*
 K. *Museum pro Custode, et Vice-Custode Antiquitatum, etc.*
 L. *Penuarium.*
 M. *Promptuarium Armorum.*
 N. - - - - *Manufactorum, et Fabricatorum.*
 O. *Cubile indeterminati vsus.*
 P. *Hospitium pro Famulo Antiquitatum, etc.*
 Q. *Oecus Machinarum.*
 R. *Camera Regni Vegetabilis.*
 S. - - - - *Animalis.*
 T. et X. - - - *Mineralis.*
 U. et V. *Musea pro Custode, et Adiuncto in Camera naturae Productorum.*
 Y. *Laboratorium chymicum.*
 Z. *Hospitium Famuli ad Cameram Naturalium.*
 Aa. et Bb. *Cubilia ad vsus Pictoris, et Chalcographi.*
 Cc. *Pantheon.*
 Dd. *Cancellaria cum Archiuo.*
 Ee. *Hospitium pro Famulo Bibliothecae.*

Vide Tabulam vltimo loco huc adiectam *sub Titulo:*

A^o Pesti Nemzeti Gyűjtemény új Tárházának Rajzolatja.
Az első emeletben.

A.

NEMZETI GYŰJTEMÉNYEK
ELINTÉZÉSE
FELTÉTELEI

MAGYAR ORSZÁG

JOHNSON

H A Z A F I A I

S Z Á M Á R A.

B U D Á N,

NYOMTATTATOTT A KIRÁLYI MAGYAR UNIVERSITÁS BETŰIVEL.

*Semmi se jelebb az Emberi-Társaságban, mint a' Haza
Köz-javának eszközlése által szerzett érdem.*

CZICZERO.

Noha a' Magyar Nemzet a' Tudományokhoz való jeles szeretetével a' Király 's Ország hasznára bőkezű 's nagy lelkűségének sok ízben nem tsekély kinyilatkoztatását mutatta, mindazonáltal tagadhatatlan, hogy megkívántatnak némelly jelek, a' mellyek ebben a' tárgyban is Országunk' halhatatlan nevét örökké ditsérjék 's hirdessék. — Mivel az egész Nemzet' híre, nem az egyes polgárok' nagy vagyonaiktól (a' mint a' régiek böltsen tanították) hanem a' köz kintstől, a' melly az elme 's lélek' tökéletességére és épülésére szolgál veszi eredetét, 's mértékét, mert nem tsak magunk', hanem Hazánk' hasznára is kelletik gazdagoknak lennünk, minden igazsággal is egy részét örökségünknek Hazánk magának kívánhatja, ha jó és hív Hazafiak' ditséretét itthon, és külföldön megérdemleni, és fentartani kívánjuk. Azért minden alkalmatosság előttünk kedves és örvendetes legyen, a' melly utat mutat, magunk' javaiból áldozatot tennünk.

BIZONYÁRA a' nagy Lélek semmi betsesebbet nem lát, mint ha kintseit Hazájának szerzett gyümölcstöző szándékára gyorsan és jó kedvel felszentelheti, a' mellyből ember társai vehessék 's láthassák hasznokat, külföldiek pedig, már az első tekintetre is érthessék 's mondhassák: nem szükölködik már a' Magyar a' Kúlturában, a' mellynek heves lángja nélkül semmi az emberi értelemben tökéletességre nem mehet.

ILLYEN hosszas és fontos gondolatok azt tanátslották, hogy a' Hazának köz megbetsülhetetlen ékességére, és hasznára, minden gondok és szorgalmok a' *Nemzeti Gyűjte-*

ményes TÁRHÁZÁNAK felállítására fordittassanak, melly TÁRHÁZNAK magában kell foglalni mind azt, a' mi a' Nemzeti Literaturához tartozik.

EZEN Magyar Tudományoknak szentelt OLTÁRT felékesíteni kívánjuk, akár melly nyelven vagy tárgyban Magyaroktól vagy külsőktől is, de HAZÁNKAÉ és a' SZENT KORONÁT illetendő dolgokról írott könyvekkel, kézírásokkal, nem különben Föld Abroszokkal, Nemzeti Tzimerekkel, Tartományoknak, Kerteknek, Váraknak, Táboroknak, Királyi 's Mezei Városoknak, Ostromlásoknak, Hartzoknak, minden féle Épületeknek leábrázoltatásokkal, Királyoknak, Herczegeknek, Vezéreknek, és más minden rendből lévő hires emlékezetű Férfiaknak képeikkel. Ezekhez bévétetnek HAZÁNKBAN termő fák' héjai és táblái, Fűvek, Pásitok, Tsemeték, Gyökerek, az után Értzek, Gyémántok, Földek, Kövek és Kövéváltak, nem különben négy lábú, repülő, tsúszó, mászó Állatok, Halak, és egy szóval mindenek, a' miket Pannonia, Dacia és Illyrus Hegyeknek, Bértzeknek, Réteknek és Vizeknek a' három természet' rendeiből bőségesen az Egek adtanak. — Hasonlóképpen lenyomott, Függő, ón és viasz Petsétek, minden Királyaink' idejektől Pénzek, Pénzgyűjtemények és Emlékeztetőpénzek. — Márványok, régi Edények, Hamvedrek, Bálványok, a' mellyek a' Magyar földön találtattak, különös Eszközök, arany és ezüst drága Ékességek, régi időkből Fegyverek, Hadi-eszközök, és különös Nemzeti szorgalomnak Találmányai, mesterséges-munkák, 's más nemű Drágaságok, vagy látásra méltó kézi-munkák, a' mellyek bár inkább ide béhozattatnának, mint sem hogy szoros magános falak között hol itt, hol amott minden haszon nélkül penészedjenek, és portól motskittassanak.

MIVEL illy *Köz-kintsnek* birtoka jelenti a' Nemzetnek gazdagságát, betsületét, és a' Tudományokhoz való szeretetét, az ilyenek' öszvegyűjtésekre fordított Pénz legjobb, és mindnyájának köz öröksége. — Mert a' kineknek tulajdona, a' mivel kiki élhet, és hasznára fordithatja; bár! már régen némelly Atyáknak mérték nélkül való kintseket gyűjtő kedvek, vagyonoknak tsak a' kisebb részét is Országunk' köz hasznára kitsafarta vólna, talán hathatós elméjü

méjü ifjainknak szíveit már eddig az igaz boldogságot szerző Tudományokhoz forróbb indulat lepné el.

DE valamint isméretlen dolgot senki nem óhajt; úgy nem mindennek egy az ábrázatja, nem egyet látnak mindnyájunk' szemei. — Az emberek' többféle igyekezetek és ítéletek othon elmulasztották a' legszükségesebbeket, a' midőn a' legbetsesebb dolgoknak megvetések, vagy aranyat kívánsi éhség azon legdrágább számtalan ritkaságokat idegen földekre kivinni megengedte, a' mellyeket most nállok mint saját Szépségeket meredt tagokkal tsudálunk. — Nem minden nyereshez való alkalmatosság szép, nem is jó mindenütt, és minden alkalmatosságban fősvényeknek lennünk, igaz ugyan hogy diszes a' takarékoság; de szebb még annál is a' Nemzet diszére való igyekezet. — Abban mindnyájan meg egyezni látszatunk, hogy azok mozdítják legjobban előre Hazájok boldogságát, kik annak vagyonjait bőkezűségekkel ékesíteni, gyarapítani, és fentartani meg nem szűnnek.

LÉGYÜNK tehát olly lélekkel, a' millyet az igazság mutat, és a' józan elme kíván. Tegyük öszve tehetségünk szerint adakozó kezeinket azon INTÉZETRE, mellynek nemei találtatnak többek Európában, úgy mint PÉTER-VÁRÁN, LONDONBAN, PÁRISBAN, nem külömben BONONIÁBAN, LAYDÁN, FLORENTZIÁBAN, DRESDÁN, BRUNSZVIKON, BERLINBEN, KASSZELON, és más több helyeken valának, a' mellyek nem tsupán a' Fiskus' Jövedelmiből, hanem leginkább a' jó Hazafiaknak adakozásaikból állittattak fel, és nem tsak tulajdon kintseikkel, hanem a' Magyarokéval is meg vagynak halmozva. Bátor szívvel nagy lelkű Polgárok! ápolgassuk ezt a' Hazánknek nem tsak ditsőségére, hanem hasznára is tzélozó dolgát egyesült erővel, a' melly által a' legkissebb dolog is egekig felhat. Ne szívetlenítsenek el se az ezen munkával öszvekaptolt terhes akadályok, se pedig a' vélekedéseknek végzetetlen külömbözéseik, hanem ritka nagy nemes szívűséggel, nyilván, 's egy lélekkel mutassuk meg az egész Világnak, hogy a' Magyar nem tsak magának, hanem Hazájának is születtetett.

§. I.

*A NEMZETI GYÜJTEMÉNYEK TÁRHÁZÁNAK
HELYÉRÖL.*

EZEN fontos okokat mélyebben szívünkben bortsátván, könnyen kitetszik, hogy mindenek előtt meg kellett határozni, hogy ezen *Nemzeti Gyűjtemények* TÁRHÁZA, a' közönséges haszonra mitsoda helyen állittassék fel? — Ha az Ország-
nak fekvését tekintjük, kétségtelen, hogy PEST ezen tzelra fellyülhaladja Magyar Ország-
nak minden Várossait. — Mivel fekvésének kellemetességéről, nagyságáról, kereskedéséről,
erköltsi pallérozódásáról, minden némü Tudományokról és az Ország' *törvényes Itélő-Székeiről*,
Kormány-Székeknek a' Dunán túl való közel lételekről, *Katonaság'* szállásairól,
Papi nevelő-házról, *virágzó Tanuló-Ifjuságról*, *Törvény-tudóknak sokaságáról*,
és minden rendből legnemesebb lakosoknak és legtanultabb férfiaknak híreikről,
úgy számtalan nem tsak Hazánkban lakozó, de idegen Utasoknak és Vendégeknek
sokaságáról nevezetes. Hogyha még illy ékes intézettel is megtiszteltetik,
nem kevés reménységünk lehet, hogy a' MÁTYÁS KIRÁLY' idejében Budán bimbózó
tudományok, mellyek a' MOHÁTSI Veszedelemmel elhervadtanak, újjonnan virágozni fognak.

§. II.

*A NEMZETI GYÜJTEMÉNYEK TÁRHÁZÁNAK
ÉPÜLETÉRÖL.*

SZÜKSÉG tehát egy tágos 's elegendő magosságú Épületet tenni, és nem tsak belső készületekkel felékesíteni, hanem annak külső formáját is minden jó építésnek mesterségéhez úgy alkalmaztatni, hogy már az ékességéből is a' pallérozott Nemzetnek nagy lelküése, jó izlése, és a' köz-jónak előmozdítására való iparkodása kitessek. Már pedig illy Épületnek szükségében a' jó Hazafiak' bőkezűségektől, bölts általlátásoktól és gyorsaságoktól reményleni lehet, hogy egy új Épületet fenék-kötől felállítani inkább akarnak, a' melly illy haszonvételre alkalmas légyen, mint sem egy

régit drága pénzen vásárolván, sok tódozás 's fótozás után nem olly alkalmatosnak készíteni.

§. III.

AZ ÉPÜLET FELOSZTÁSÁRÓL.

Hogy pedig ezen *Nemzeti Gyűjteménynek* TÁRHÁZA tágos helyet kíván, az Épületnek szükséges felosztásából világossan kitetszik. Mert 1) a' *Könyv-gyűjteménynek* Palotáján *Olvasó*, *Író* és az *Örök* dolgozó szobáin kívül szükségesek 2) a' *Péncz-gyűjteménynek*, 3) *Régiségeknek*, *Ritkaságoknak*, *Drágaságoknak*, 4) *Fegyvereknek*, 5) *Természet' rendeliből* való dolgoknak, 6) *Mesterségek*, 's *Kézimunkáknak*, 7) *Köveknek*, *Hamv-vedreknek*, *Státuáknak*. 8) *Híres Férfiak ábrázolásinak Palotái*. 9) Azon személyeknek *Lakásaik*, a' kik ezen TÁRHÁZ igazgatására és gondviselésére rendeltettek, 10) más minden nemű dolgoknak *Boltjaik*.

a) *A Könyv-Gyűjteményről.*

Könyv-Gyűjtemény már nagyon és pedig olly nagy, hogy kezdetén is mindenek vélekedését és reménységét fellyül haladja. Mivel annak halhatatlan Szerzője Nagy Méltóságú Gróf SZÉCHÉNYI FERENTZ, nem akarta azt előbb az Ország-
nak feláldozni, és közhasznára fordítani, mint sem könyvekkel, Kéz-írásokkal, Föld-abroszokkal, Képekkel, Nemzeti-tzimerekkel számassan úgy meg gazdagítaná, hogy a' maga nemében mássa nélkül lenne Európában. — Ámbár még ötödik esztendeje, hogy szorgalmatossan nem tsak minden rendű Hazánk lakossaitól, de Idegenektől is látogat-
tatik, már is a' Tudósoktól, és a' Magyar Litteraturának Előmozdítóitól több mint két ezer darab Példázatokkal megajándékoztattott, és naponként mind új kiadásokkal, mind pedig régi kéz-írásokkal 's nyomtatásokkal szaporodik. — Valóban sajnós dolog volna, és minden igazán Hazáját szerető Hazafi könnyes szemekkel tekintené, hogy ha ezen meg nem betsülhető kintseket a' Haza egy bizonyos jövedelemnek fogyatkozása miatt megvetődni, és a' maga, 's ama Nagy Szerzőnek méltatlan kárára már a' születésében elenyészni szenvedné.

b) *PéNZ-Gyűjtemények.*

NEM különben ezen Nagy Nemű Érdemes Házaival született jót-tévő bőkezűségéből a' Haza többet mint harmincz ezer forintokat érő gazdag *PéNZ-Gyűjteménnyel* bír, a' mellynek többféle Hazai fákból, tsinoson készítettett tizen nyóltz Asztalai az Országnak elejétől fogva rend szerént minden Királyainktól egész a' mostani időkig verettetetett pénzekkel tündöklenek 's bővölködnek.

c) *Petsétek.*

A' *PéNZ-Gyűjteményhez* hasonló a' *Petsétek* *összeszedése*. — Mert hogy a' Hazai dolgok megvilágosíthattnak a' Fő-Papok, Káptalanok, Vármegyék, Városok, Zászlós-Urak, Fő-Birák, Fő-Kormányshékek, Törvény-Székek és akár melly néven nevezendő Köz-Tisztségek, Törvényhatóságok, Intézetek Ön és Viasz Petsétjeivel, azt azon Férfiak bizonyítják, a' kik életék' nagyobb részét a' közönséges Törvény, Historia és Ok-levelek kétszéges kérdéseinek feloldozásaiban eltöltötték. — A' nagy szívű RHÉDEI LAJOS most szorgalmatosan iparkodik, illy *nemzeti petsétes-gyűjteményt* az ORSZÁG TÁRHÁZÁNAK számára összeszedni. Bár Ennek jeles példájára többen felgerjesztetnének, megtanítván azon híres PRÁYNAK könyvéből, melly minapában ezen nevezet alatt (*Syntagma historicum de Sigillis*) Felsőleges Tsászári Hertzeg JÓZSEF Palatinusunk parantsolatjából a' Prés alól nagyobb negyedrészt formában kiszabadult, hogy a' Petsétek esmérései a' Törvény székeknél a' Biráknak nem kevés hasznokra és segedelmekre szolgálnak. !!!

d) *Régiségek.*

A' *Régiségek*, *Drágaságok*, *Ritkaságok* és ezekhez hasonló dolgoknak még olly tsekély a' kezdetek, hogy rollok említést is tenni nem látszik méltónak. — Mivel két faragott képen kívül, mellyek azon valaha híres MESZERSCHMID Posonyi Kép-faragó' munkái; egy ezüst Poharon, mellyben régi pénzek mesterségessen bé vagynak foglalva; Ildik RÁKÓTYI GYÖRGY Erdélyi Fejedelem' Zászlóján; egy tsinos vas burnót-tartón; három Római agyag Hamvedre-

vedreken, mellyek PÉCH-VÁRAD mellett ásattak ki; egy Bálványon, melly a' Telki Apáturság' Földén találtatott, és egy Krokodilus farkából készült Puskaportartón 's még egy-néhány más aprólékokon kívül, semmit nem mutathatunk: mentől előbb hozzá kelletik fognunk, hogy valaha nagyobb és látásra méltóbb ilyenek Gyűjteményi a' Haza' hasznára és diszére felállittassanak. — Mivelhogy vagynak az Országban mindennemű drága Régiségek, azt (ha szintén a' Hertzeg ESZTERHÁZYÉT, Gróf VITZAYÉT és Báró PALOTSAYÉT ki is vesszük) MARTZIBÁNYIÉ Budán (a' melly minap egy illy Drágaságok' esmérő Anglustól többre mint hét száz ezerre betsültetett) elegendőképpen bizonyítja. — Régentén ezek mulattságra és a' Familia kintseinek gyarapítására nagy költségekkel egybeszedettek, máinap pedig szorgalmatossan elrejtődnek, és megszemléléseik alig engedtetik valakinek meg, ne hogy a' Nemzetségnek birtoka a' közönségnek tudtára essen; noha idegenek előtt az Ország hatalmának feltartására és a' Tudományok' 's Mesterségek' gyarapításokra őket felfedezni, és mindenek' hasznokra köz vigyázat alatt tartani a' Hazához vonszó szeretet kíváná. Mivel illy maradványokból nem tsak minden Nemzeteknek és régi időkben virágzó Őseinknek jó izlések, és gazdagságok kitetzsik, mesterségek az elfelejtéstől megszabadítatnak és jó munkáknak igaz ára szabatik; de még születésekről, halálokról 's idejéről való történetbéli visszázkodások is a' Tudósok között leg-szerentsébben elvégződnek.

e) *Fegyverek.*

HASONLÓ szemmel kelletik néznünk a' *Fegyverek egyben gyűjtését*: mivel nem utolsó Kints birtoknak része régi *Paisokkal, Handzsárokkal, Törökkel, Kardokkal, Késekkel, Dárdákkal, Nyilakkal, Vas-melleyekkel, Sisakokkal, Baltákkal, Puskákkal, Ló-Szerszámokkal* és más egyéb nemű hadi készületekkel, *Kardokkal* a' mellyeket vagy formájok, vagy régiségek, vagy árok ajánlanak, ditsekedni. — Fegyvereket drága pénzen öszveszedni a' Magyaroknak mindenkor gyors természetekben vala. Máinapon nem rég pályafutását elvégezte Báró ORTZY LÁSZLÓ Fegyvertárja legelsőnek lenni nem ok nélkül itéltetik. — A' Fegyverek nem tsak Hartzolásnak módjáról; hanem a' Nem-

zeti erőről is szóllanak, és több Vitézeknek 's Vezéreknek híres tetteit 's hartzoknak emlékezeteit megvilágosítják, és fentartják. — Tehát méltó dolog, hogy ezek is az Ország' Gyűjteményes-Tárházában nem kevés szorgalommal egybeszedessenek.

f) *Természeti alkotmányok.*

NOHA a' *természeti Alkotmányoknak* nem kis részét egy tsekély Ditséret miatt még most is minden féle útakon és módokon az Országunkból JÉNÁBA kivinni fájdalomason érezzük; de még is annyi azoknak Hazánkban a' sokasága, hogy, ha mindnyáját, leginkább pedig az Ásványok közzül, a' mik ide 's tova lappanganak egy rakásban gyűjtenénk, szörnyű nagyságú Palotát kívánnának. — Menyi *Arany, Ezüst, Ásványok, Gyémántok, Márványok, Kövéváltak, Tsigás-tehenyök* és más drága Kövek találtatnak magános házakban, a' mellyek a' tudományoknak leg nagyobb hasznokra szolgálának, hogy ha azokkal minden akadály nélkül szabad volna élni. A' *Magyar Gyűjteményes TÁRHÁZÁNAK* minapában Nagy Méltóságú Gróf SZÉCHÉNYI JULIÁNA született Gróf FESTETICH Kis-Asszony-nak bőkezűségéből egy kis de ritka szépségű *Ásványok' gyűjteménye* ígéretben adatott. Illy *Gyűjteményeket* Gróf FEKETE FERENTZ, RHÉDEI LAJOS és Báró OTTNAK Hazánkhoz példás szeretetei már valóban az Orzágnak feláldozták. — De mindnyáját fellyül haladja azon Gróf BRUNSVIK JÓZSEF Eö Excellentziája' gyönyörű *Gyűjteménye*, melly két esztendők előtt Budára hozattatott. — *Fákgyűjteményével*, mihellyest alkalmas hely lészen, kedveskedni fog Gróf ANDRÁSY LEOPOLD, a' melly által a' Hazai kereskedés, Mesterségek, és a' Mesterek' bővebb tapasztalásaik, 's szorgalmaik kiterjesztődnek. — Hihető, hogy illy bőkezű Hazafiak' gondoskodásaik *Füvek* és az egész *Magyar Plánták* és *Allatok'* szakaszszainak tökéletes egybegyűjtéseit végbeviszik.

g) *Kéz-míves Gyűjtemény.*

SZOROSSAN a' három természet' szakaszszaihoz köttetnek a' *Kézi 's Míves munkák*, a' mellyek gyorsan gya-

korlott Mesterek' szorgalmaik által a' nyers és természetes testeket mindenféle formákban az emberi életnek szükségére úgy átalváltoztatják, hogy Európának legpallérozzattabb Nemzeteinél a' Kereskedésnek legelsőbb tárgyává váltanak, és általak vagy külső kintseket a' magok Tartományokban hoznak, vagy a' magokénak kivitetéseit hátráltatják. — Még kelletik ugyan vallanunk, hogy Hazánk sokkal utóbb járúl ebben a' dologban közel fekvő AUSTRIÁNAK minden Tartományainál, vagy azért, hogy némelylek a' Magyarokat tsak a' természetök határaikban tartandóknak vélik; vagy pedig mivel a' Magyar a' maga pénzeit kétséges nyereségnek reményére bízni nem akarja. Mindazáltal Országunk nem olly szegény, hogy Polgárai a' *Technologiában* semmi előmenetelt ne tettek volna, azt megmutatja azon Könyvetske, melly NAGY-VÁRADON 1795-dik Esztendőben 8ad rész formában ezen tzim alatt kiadatott: *SCHEDIUM de praesenti statu Fabricarum, et Manufacturarum in Hungaria*; ezen munkát már most bővítésekkel gazdagítani lehetne. — Akár melly tsekéllyek légyenek azon gyorsaságnak alkotmányai, a' mellyek benne előszámláltatnak; de még is bizonyára olyanok, hogy egy Boltozatot az *Országgyűjtemények*' TÁRHÁZÁBAN megérdemlenek, bizonyáságúl szolgálnak mind külsőknek, mind Hazabélieknek, hogy a' Magyarok erről a' pallérozásnak és tökéletességnek ágaról sem felejtkeztek el.

h) Márványok.

JÖVENDÖLIK a' Tudósok elméi és az Igazság' bölts tanátsa ígér egy olly Boltot is, a' mellyben régi Oszlopoknak 's Bálványoknak darabjaik és akár halottas, akár más féle Köveknek 's Márványoknak metszéseik nem tsak a' szemet gyönyörködtessék; hanem még a' régi idők' gondolatjait és izléseit is feltámaszszák. Feküsznek számtalanúl illy Kövek ide 's tova Országunkban, majd eldült Templomoknak omladékiban, majd régi Váraknak 's Épületeknek halmaiban; sőt még az útakon is elszórva, a' nélkül, hogy magokra valami figyelmetességet vontak volna. — Ott SOLYOMIAKNAK, itt BÁTTHORIAKNAK, amott TELEGDIEKNEK, RHÉDEIEKNEK, másutt más híres Nemeknek nyomdoki látszatnak. Még BÉTSBEN a' *Felsőges Udvari Könyves-háznak*

TORNÁTZA is *Pannoniai* és *Dátziai* Régiségekkel, mellyek TEMESVÁRMEGYE' tájjékán találtattak, meg vagyon töltve. Illy régi maradványoknak hasznait valóban tsak tudatlanak és a' tudományokban járatlanak által nem látják. Azon régiségeket, mellyeket SZAMOSY, TRÖSTER, GRISELINI, FRIDVÁLSZKY, HOHENHAVSEN, SEIVERT, BOD és mások pappirosra általtettenek, késő háládatos Maradékaink is használni fogják.

i) *Képes-Gyűjtemény.*

EZEKHEZ még olly hely is kaptolandó, a' mellynek falain Királyi Hertzegek, Királyok 's Országok eránt tett érdemekkel tellyes, akár régi, akár mostani időbéli Férfiak' Képei látszattassanak. Távúl légyen! hogy ezek szemtelen ditsekedés végett (a' mint némelly tettetés böltselkedésnek követői tartják) szerkeztessenek ide; hanem mivel az igaz Hazafiak' buzgósági azt kívánni látszatnak, hogy szemlélvén azoknak képeiket, kik Isteni tiszteletnek, Hadí erejek, bőkezűségek, Hazájokhoz való hivségük 's Királyokhoz vonzó szeretetek által halhatatlanokká lettek, olly érzékenység gerjedjen szivekben, melly gyakran a' Réligiónak, Királyunknak 's Hazánknek nem kevés hasznokra vagyon. — Talán a' Magyarok azon szép szokástól, a' mellyet már a' Görögök, és Rómaiak kezdetek, azután pedig minden pallérozottabb Nemzet befogadott, eltávozzanak?

§. IV.

A' NEMZETI GYŰJTEMÉNYES-TÁRHÁZ GAZDAGÍTÁSÁNAK MÓDJA.

A' *Nemzeti Gyűjteményes-Tárháznak* hasznára semmi foganatossabb nem léssen, mint ha a' jó Hazafiaknak megegyesült erejek azon iparkodni fog, hogy ezen nevezetes *Ország-Intézet* naponként nagyobb gyarapítását és örökké való virágzásának erős gyökerét érezhesse.

1) A' *Könyves-Háznak* gyarapításában mód vagyon ugyan találva Ő Felsége' Kegyelmes Rendelése által, melly

28-dik Februáriusban 1804-kén 4333-dik, és 23. Juniusban 1807. 12710. Szám alatt minden *Törvényhatóságokhoz* bortsáttatott, a' melly minden Könyvnyomtatókat a' Hazánkban kötelez, egy példázatott az Ország *Könyves-házának* küldeni minden Munkákból és Levelekből, mellyek Sajtójók alól kijönnek. — De mivel ezen Rendelésnek bétöltése még igen késedelmes, sőt némellyeknek tsupán akaratjoktól füg, most is a' Könyveknek az *Ország' Könyv-tárában* való fogyatkozásait, annak Nagy- Méltóságú Szerzője sok fáradsággal és költségekkel helyre állítani igyekezik. A' Tót, Rátz és Oláh Könyveknek pedig példázatjai, (ámbar ide tartoznának) a' boltozatott nem igen terhelik. — Azok' megszerzéséről pedig, a' mellyek közel lévő Erdély, Lengyel 's Német Országokban és más Külső-Tartományokban a' Magyar dolgokról kiadatódnak, még gondoskodni kellek; nem külömben a' régiebb Tudományos Gyümölsökről és egyáltalában azokról, a' mellyekről a' Könyves-háznak kinyomtatott Laistroma szót nem téssen, ne talán ezen Nagy Nemü Szerzőnek halála után szembe tűnő fogyatkozás eredjen. Azért nem hasztalannak látszatik ilyen Kegyelmes Fel séges Rendeléseken továbbá is olly móddal megnyugodni, hogy a' Könyv - Nyomtatók a' nyomtatásaikat ne mernék előbb közönségessé tenni, mint sem a' Királyi Könyvvizsgáló Tisztségnek egy példázatot nem adnak, vagy a' *Könyv-házi-Tiszteknek* bizonyító Levelét ki nem mutatják a' Könyveknek rendes bé-szolgáltatásokról, pénzel az engedetlenek büntetődnének meg, sőt még azok is, a' kik, a' Munkák' bészolgáltatásokat hosszabb időre (hogy talán feledékenységekben is menyenek) ki-gondolt okokból halasztják; mert a' példázatok megszerzésére legszorgalmasabb gond kívántatik, mivel a' *Könyv-Tárnak* hírét nagyon kissebíti, ha olly Hazánkban költ világosításokkal tovább vagy örökké szükölködni kéntelenítetik, a' mellyek mindenek kezeikben forognak. Azon nehézségek pedig, a' mellyek az Erdély és Német Birodalomnak, vagy más idegen, tudniillik a' Szent Korona' Birtokaihoz nem tartózkodok, de még is Hazánkat illető nyomtatások megszerzésekből helyhezettek, egy bizonyos *Tőke-pénz* jövedelme által eltávoztatnak. — Ugyan ezt a' Rátz Nemzetnek, a' melly azon kívül is a' Magyarokhoz hasonló szabadságokkal kötődött, 's atyafiságosok adakozásaikból minden kétségen kívül ígérhetjük,

's reménylhetjük is. Az ritka munkák kiváltásait pedig már a' bőkezű Szerzőnek Nagylelkűsége majd egészen kimerítette.

2) SENKINEK nem lehet ismértelen, hogy a' Tudományok' segedelmekre a' *Kéz-íráások* főképpen szolgálnak. — A' *Magyar Könyvesház* ilyen Kéz-íráásoknak több mint ezer példázatjaival ditsekszik, azoknak nem tsekély részét saját *Kéz-íráások* tészik, legközzelébb a' Laistrom által mindenek' tudtokra adandók, a' melly már egészen elkészült, 's megfogja mutatni mennyi kintsekkkel ezen *Országi-Gyűjtemény* bővölködik, és millyenekkel még azt gazdagítani lehetne, 's kellene, hogy ha némelleyek képzelődésektől elragattattván, segedelmeket el nem tagadnák. — Sok levelek vagynak még a' *Familiák Leveles-tárházokban*, *Szekerényeikben* 's *Ládajokban*, sőt hogy azt ne mondjam, *Káptalanoknál*, *Klastromoknál*, *Szerzetes-Gyülekezeteknél*, *Vármegyéknél* és *Városoknál* elrejtve, a' mellyek a' birtokok védelmekre máinap semmit nem használnak; de az Ok-levelek, Petsétek, Történetek 's Alladalmi tudományoknak, szintén a' közönséges és magános Törvényeknek nagy világosítást hoznának, ha az egerek, molyok és szúk fészkeiktől megmentödvén ezen új *Magyar Muzsák Palotájában* béhozatatnának, hogy azon Férfiak, kik homályos Hazai Régiségeknek magyarázásában iparkodnak, ezeket meg szemlélvén, egész Országunk' köz hasznára fordíthatnák. — Nem a' saját kéz-íráások béhozatását, 's a' *Familiáktól* való elvonatását kívánjuk (ha tsak azokat önnön magától valaki bé nem adná) elegendőképpen a' kéz-íráások béküldött hiteles Másokkal is szaporodnak, vagy ha illy *Levelek* a' *Könyvtár-Tisztjeinek* bizonyító *Levelek* mellet leírásra által adatnak. — Bírnak némelleyek minden féle summájú 's gyakran több kötetekből álló illyes *Gyűjteménnyel*, a' mellyet eme kevésre betsül, ama pedig tsak könnyű szemekkel tekintí, vagy egészen megveti, e' pediglen fősvénységből eltakarja, egy részét örökségének elveszteni gondolván, ha azt közönséges haszonra fordítani megengedné, ámbár ő hasznát se nem vehetí, se venni nem akarja, sőt, ha akarná is, nem tudja. — Innét szármozik, hogy még most is sokakat mind a' régi, mind a' mostani Íróink közzül nem esmérünk, soha azoknak neveik és igyekezeteik a' tudós

Világban meg nem jelennek, és így a' leg derekabb Hazafiak *Munkái* 's *Nevei* elvesznek. Vallyon nem igassággal kívánhatja e' a' HAZA? hogy illy *tudományos-születmények* olly helyen tartozkodjanak, a' mellyben mind az Ajándék, mind az Ajándékozó örökös életben maradhat?

3) A' *Tzimeres-Gyűjtemény* ámbár egynéhány ezer Nemes Familiákat magában foglal, de még is tökéletesnek nem mondathatik, azért az egész Nemességet a' Hazához és Saját Nemeikhez való szeretetekért kérni kelletik, hogy a' Tzimereiket, ha a' közelébb közre botsátandó *Tzimeres-Laistromban* meg nem találnák, egy *negyed* vagy *nyoltzad rész* formában Szinekkal felékesítve magok' 's Rokonaik' diszokra beadnák, vagy pedig a' magok költségein lerajzoltatni megengednék.

4) DE sokkal nehezebb a' *Föld-abroszok'*, Tállyékok' ábrázolásaik, képek' és a' Magyar Rajzolatok' gyarapításai, részszerént, mivel nagyobb költségben jönnek; részszerént pedig, mivel azok, a' mi Országunkban kijönnek, nem nagy számúak, többek Bétsben, és távúl Hazánk határaitól adatódnak ki. Azért azon tsonka, de még is nem közönséges Gyűjteményt, melly az *Országi Könyvtárban* tartatik, megtölteni, és gyarapítani más mód nem lehet, mint ha mind azokat, mellyek vagy Rézre ki vagynak metszve, vagy kézzel és festékekkel kidolgozva találatnak, és vagy egész Tállyékokat, Épületeket, híres Személyeket ábrázolnak, megvenni igyekezünk. — Mivel egynéhány esztendőktől megbővítetvén nem tsak a' szorgalmatosabb Hazafiaktól, de idegenektől is a' Magyar Rajzolásnak szép Mestersége, majd hihetetlen előmeneteleket tenni tapasztaltatik.

5) A' *Magyar Pénzes-Gyűjtemény* úgy tetszik, hogy már kevés híjjával vagyon, mivel annak szorgalmatos Szerzője, a' melly pénzt tsak találhatott, egyben venni el nem mulatta. 'S talán nints is már egyéb hátra, hanem hogy azokat a' Pénzeket, a' mellyek a' Pénzeknek leírásával és azoknak Rézre metszett képeikkel legközzelébb a' tudós Világ' eleibe adandó Pénzes-Laistromban fel nem találatnak, vagy a' mi jó Hazafitársainknak adakozások pó-

tolják ki, vagy tsere által adassanak az *Ország-Gyűjteményjének*.

6) UGYAN azon úton kell keresni a' lenyomott, függő, ón és viasz *Petséteket*. Hogy ezeknek egy részek a' Vármegyéknek Leveles-Tárjaikban találtnak, azt a' mindennapi tapasztalás tanítja: Mivel ezekben többször fordulnak elő Ok- és Nemes-Leveleik némelly kihalt Familiáknak, vagy reájok nyomott, vagy rollok függő *Petsétekkel*. Nem különben a' Nemesség' megbizonyítása végett indított ügyekben is kerülnek kézre olly Nemes-Levelek, a' mellyek minthogy vakartak, tsorbittattak és hamisítottak, az azokat előmutatóktól elvétetnek, hogy azokkal továbbá is vissza ne élhessenek; azonban magok a' *Petsétek* hitellességgel éppen nem szükölködnek. Ezek az ollyatén Nemes Levelekről levétetődven, a' Magyar Ország Királyainak, Erdély Fejedelmeinek, és más jeles Férfiaknak időkori sorjokban jövendőben bizonyos rendet szabni, és kevés költséggel 's fáradsággal egy kívánt *Petsétes-Gyűjteményt* fognak nevelni.

7) *Régiségek, Ritkaságok* és más egyéb látásra méltók számtalanul homályosságban hevernek, 's kevesektől esmértetvén semmi haszonra nem szolgálnak. — Ha szeretjük Hazánkat, világosságra kelletik ilyeneket hoznunk. — Mert vallyon melly öröm szármozhat olly kintseknek birtokától, a' mellyek majd senkitől sem esmértetnek, és a' mellyek se a' Haza' díszére, se pedig hasznára nem szolgálnak? — De még mennyi kintsek emésztődnek elrejtve, és mennyi vitettetett ki az Országból. — Azért nem lehet nemesebb tselekedet, mint ha a' Gazdagabbak a' *Nemihirek'* fentartásokra azon megegyeznek, hogy a' magok kintseiket némelly feltételek alatt, (ha azok' tulajdonáról egészen lemondani nem akarnának) közvigyázás alá adják; vagy pedig illyes nagyobb 's drágább gyűjteménynek Tulajdonossai Hitre-bizatást (Fidei Commissum) rendelnek az Örökösödőknek tulajdonságait meg nem sértvén, és azon kintseket ide béhoznák, hogy mindenek' látásokra 's hasznokra szolgálhatnának.

8) Így

8) Így kelletik gondolkodnunk a' régiebb *Fegyverek' öszvegyűjtésekben is*: — Mivel ezen az úton kell járunk, hogy Fegyveres-Tárunk lehessen, ha az édes Hazánkhoz való igaz szeretet bennünket azok' felvételére, és végbevitetődésére ösztönöz, a' mik a' Nemes Nemzet' dítséretés Nagyságát örökké fentartják.

9) A' *természeti születmények'*, leg inkább pedig az Ásványok' gyarapítások talán kissebb gondal végben vitetődhetik: részszerént mivel illetén *Gyűjteményes-Tárnak* már szép ajándékai 's szaporításai estenek; részszerént pedig, mivel ha tekintjük azon sok tökéletes Ásványos-gyűjteményeket, mellyek az Országban ide 's tova magános Házakban vagynak, nagy reménységünk lehet, hogy többeket minden költség nélkül egybegyűjthetünk. Ugyan is ki kételkedhetne a' hív Hazafiaknak ezen ditső Intézethez való jó akarattal? Reményleni valóban lehet, hogy találtnak olly Hazafiak, a' kik a' magok Neveik halhatatlansága fényének megnyerésére inkább akarják különös Ásványaikat, Márványaikat, Kőváltjaikat, 's más Gyémánt és drága Köveiket az Ország *Gyűjteményes-Tárjába* beadni, mintsem holtok után ezen sok fáradsággal öszveszerzetteket egy kevés nyereségért elpazéroltatni. A' Magyarral született Hazájához való szeretet úgy is azt a' maga gyors bőkezűségével végben viszi, a' mit olly sokak' sokszoros kívánsági már régen óhajtottak. — A' *Fák-Gyűjteményit* pedig annyival jobban ajánlani lehet; mennyivel bizonyosabb, hogy annak tökéletessége tsak többek' iparkodásaiktól füg. — *Negyedrész*, vagy *nyoltzadrész* formában tudnillik készítesen egy Könyv-képe, mellynek hátát a' fának héjja ékesítse, annak Magyar, Deák 's Német nyelvben való nevezetével, a' Táblák legtisztábban légyenek pallérozva, a' belső üressége pedig a' virágján és levelén kívül, a' gyökerét is foglalja magában. — Ezzel a' móddal nem tsak minden Fáknak egybeszedéseik, a' mellyekkel Magyar Ország igen bővölködik, minden nézőknek elejekben terjesztetnek, hanem hasznaik is Mesteremberektől és Természet-Vizsgálóktól kitanultatnak. — Hasznos lészen a' kerületbéli Orvosokat segedelemre hívni, és azokat a' magok' kerületekben lévő füveknek kitanulására tisztiképpen meginteni, hogy tudnillik, kiki a' maga Megyében lévő Flórát, a'

Magyar földön még eddig született Fűvészek között leg-híresebbnek KIETAIBEL PÁLNAK rendszabásai szerént felékesítené, és Fűveket, Pásitokat, Virágokat, Gyökereket, Fákat, 's a' t. fekvéseknek 's helyeknek, a' hol találtatnak világos leírásaival az *Ország' Gyűjteményes-Tárjába* beadni köteleztetne. — Ugyan azoknak kötelességek volna minden féle Állatok', 's azok külömbféle Nemeik' 's Neveik' megtudása 's megszerzése. — Olyan Férfiaktól, a' kiket kötelességekhez nem a' nyerekedés, hanem a' Hazájokhoz való igaz szeretet kapszol, ezeket igazság kívánni.

10) A' Kéz-Mívesi munkák' ditséretét még eddig a' szerentse nekünk irigyelni látszatott; de a' kereskedés mélyebb gyökereket vervén, valóban nagy reménység tündöklök, hogy a' Kézi- 's Míves-Mesterek' a' magok remek munkájokat jó kedvel beadják, a' munkájok' 's hírek' nagyobb 's szaporább elterjesztések végett. Mind addig elégedjünk meg azon kevéssel, a' mit ezen Intézetnek elterjesztett híre kevés költséggel egybe szerez. Lésznek bizonyára olyanok, a' kik a' magok igyekezetekkel készült Kézi-munkájokat vagy ingyen, vagy pedig illendő áron bemutatják. — Jóllehet még így is hihetetlen, hogy ezen *Kéz-Míves-gyűjtemény* egy bizonyos jövedelem nélkül felállíthatasson, és megmaradhasson: — Mindazonáltal annyi 's olly Nagy Hírű Hazafiaktól mást nem várhatunk, mint hogy által látván illy gyűjteménynek a' Kereskedésben való nagy hasznát, ezen a' fogyatkozáson is bökézzel segítenek.

11) A' *Márványokról, Oszlopokról* és más régi *Faragott-Képekről, Fel-írásokról 's Maradványokról* azt hihetjük, hogy nem lesznek olly Hazafiak, a' kik a' magok' Jóságaikban és régi épületek' omlodékiban, midön illyeneket találnak, azokat tudatlanoktól öszvetörettetni, vagy más móddal a' tudományokban minden haszontétel nélkül elveszni inkább engednék, mint sem hogy ide ajándékoznák.

12) A' *Képes-Gyűjtemény'* felállítására semmi költség nem kívántatik. — Mivel mindenik, a' ki Öseinek képeit itt Köz-látásra kitenni kívánja, azt maga elkészíteti, és a' reá tejendő más költségeket is könnyen viselni fogja. Ha tehát a' HAZA magának hizelkedik, hogy olly sok nagy

hírű 's bőkezű Fiai ezen igazságos és legkönnyebb módokkal a' Nemzetnek fényére 's hasznára tzelező *Magyar-Gyűjteményes-Tárház'* felállításán minden kérdezősködés nélkül megnyugosznak, vallyon ötöt továbbá is ezen reményétől, kívánságától és bizodaljától megfoszthatjuk é?

§. V.

A NEMZETI GYŰJTEMÉNYES-TÁRHÁZNAK ESZTENDÖNKÉNT VALÓ KÖLTSÉGEIRŐL.

Hogy illy nagy Intézetnek az Ország' Méltósága szerint való fentartására nem kevés *Költségek* kívántatnak, azt a' hozzá való készületeknek nagyságok is világosan mutatják. — Mivel szükséges költségek 1-ször az Építésre 2-szor a' Szobák belső ékesítésekre, 3-szor költségben jön az Épületnek megtartása. 4-szer A' Tisztek' 's Szolgák' fizetések. 5-ször Tüzre való Fának szerzése. 6-szor Azon dolgoknak, a' mellyek a' Tárház-Gyűjteményeinek gyarapítására szolgálnak, esztendőként való egybeszedései. 7-szer A' Levelezés és 8-szor az Iráshoz való készületek is költséget kívánnak. Azon summát, mellyet az Épületnek külső és belső elkészítése kíván, meghatározni nem lehet, mivel azt mindenik által látja, hogy ez a' Nagyérdemű Hazafiaknak bőkezű ajánlásoktól és a' Hazához való buzgó szereteteknek kinyilatkoztatásától füg. — A' többit is számba vevén, a' mi esztendőként előfordul, a' dolog maga bizonyítja, hogy olly Fenék-pénz kívántatik, a' melly a' Nemzet' Nagylelkűségével, és olly sok gazdag Polgároknak bő jövedelmeikkel megegyezzen.

§. VI.

EZEN FENÉKNEK MEGSZERZÉSE MÓDJÁRÓL.

De *Fenek* szerzésre való módot találni, és azt előadni, valóban nagyobb mesterség, mint sem talán gondolni lehet, ha azoknak képzelődéseit megtekintjük, a' kik az árnyéktól is félnek. — De nints még is olly akadály és nehézség, a' mit a' Hazához való buzgó indulat sokszor

egy fuvással el nem döntene, és távoztatna. — Tsak ott akad fel a' munka, a' hol az Hazafiúság, a' mellynek mindig bennünket táplálni, örvendeztetni, velünk hálni, utazni, és parasztolkodni kelletik, világossan el fogy. — Ha születésünk helyének édességitől ketsegtetvén, 's felgyulasztattván az ősze-adások, 's alá-írások útjaikban vágunk, kétségkívül nem sokára, a' Magyar bőkezűséghez méltó Summák tevődnek ősze. — Mivel ha LII. Vármegyéket, Jászságot és Kunságot, a' Hajdú Városokkal, azután a' Szabad Királyi 's Bánya Városokat, XXV. Káptalanokat és Számos Papi-Gyülekezeteket, Apáturságokat Prépostságokat, leg gazdagabb Püspökségekkel és annyi Nagy-nemű gazdag Férfiakat számba vesszük, vallyon mi hátráltat hogy ezen Nemes Férfiaknak Nagylelkűségektől, olly 's annyi haszonvételeket reményljünk, a' mennyik ugyan tsak szükségesek ezen Köz-Épület felállítására 's meg gazdagítására? — Mivel a' Hazájának háládatos Polgára jót téendő kívánságtól elragattatik, még tanátsot sem kíván; könnyen Vagyonnyainak ereihez mérve azt ajándékozza, a' mit adni akar, 's adhat, tudván, hogy véték Hazáját, a' midőn lehet, nem segíteni. Valóban nagy rövidségre volna, ha talán valakitől kétségben hozattatna azon bőkezűség, melly a' Hazát leg jobb reménységben tartja, hogy tudnillik, a' mellyen által láto Ország *Naggyai, Prelátussai, Magnássai és Nemessei*, ha mindjárt nem is készpénzel, legalább magok aláírásokkal, saját Nemeknek halhatatlan diszes hireikre bőséges kezeket nyujtani fogják. — Már a' Reménység tükörében látni lehet, hogy némelylek ezen Nemzeti Tudományos-helly Pénzes-ládájának betöltésén gondolkodnak, hogy Kéz-írások megszerezethessenek, vagy leirattathassanak, hogy Könyvek vétetődhessenek, és hogy Rézmetszők, Rajzoló, Könyvkötők 's más egyéb Mesteremberek fáradságos munkáik megfizetődhessenek, mások Tüzi-fa, vagy Íráshoz szükséges dolgok vételéről gondolkodnak, mások egy bizonyos Jövedelemről szollanak, a' mellyből mind azok megszerződhetnek, a' mellyek a' Régiségek, Fegyverek, Természeti-Alkotmányok, Kézmíves-Gyűjteményekben szükségesek; mások egy bizonyos Töke-pénz miatt szorgalmatoskodnak, a' mellynek jövedelméből egy, vagy több Tiszteknek, Szolgáknak fizetések kiteljen: mivel mint a' mi, mint az ő emlékezetek tanúságra szolgálnak, hogy soha semmi elnem

el nem mulasztódott a' gazdagabb Férfiaktól, a' mi a' Nemzet' pallérozását, ditsőségét és méltóságát az időknek környülállásaikhoz képest akár mi módon előre mozdítani látzatott.

§. VII.

A FENÉK-PÉNZNEK KORMÁNYOZÁSÁRÓL.

EZEN Nemzeti-Gyűjteményes Tár *Fenek - Pénzének* Kormányozásában azon mód látszik leg jobbnak lenni, hogy akár mennyi arany 's ezüst akár honnan öszvegyül, Ő Királyi Hertzegségének Országunk NÁDOR ISPÁNYÁNAK előre tett jelentés után, az Országi Pénz-Tárban olly móddal beadattassék, hogy az, a' ki az Ország Pénzeit különben is kormányozza, a' NÁDOR ISPÁNY', ha pedig ezen Hivatal üres vólna, a' Felséges Királyi Helytartó - Tanát's parantsolatjai mellet, ezt is kormányozni tartozzék, egy bizonyos esztendőbéli Jutalom fáradságáért nékie adattván. Azért ezen Hazabéli, és Közadakozásokból öszve gyűjtöt Pénzek (meddig olly számuak léznek, hogy Jószágra fordittassanak) az Országban Törvényes Interesse olly modon adattassanak, hogy 1-szor az Ország NÁDOR ISPÁNYÁNAK tellyes hatalma légyen annak Interesse adni, a' ki elegendő bizonyságokkal megmutatja, hogy mindenkor a' vissza fizetésre kész, vagy pedig, a' ki maga helyet Kezest állt, és a' ki 2-szor azt elsőség véget feljegyezni, 3-szor szabadosnak lenni megengedi, eltávozván akár a' Töke-pénz, akár pedig az Interesse ról tett ítélet végben hajtásakor minden Ügy orvosló modoktól. — Hogy pedig az Interesse a' Fize tőnek olly terhére ne váljon, a' minden Fertály esztendőben minden elmulasztás nélkül bévétetődjék. — És egy átaljában az Ország NÁDOR ISPÁNYÁNAK nyilván való akarata nélkül, mellyet Parantsolat képében az Ország Bévevőjéhez küldeni fog, semmi fizetések vagy költségek meg nem engedtetnek. — A' Számadások megvizsgálása azokat fogja illetni, a' kiket a' NÁDOR ISPÁNY a' négy Ország-Rendjei között ezen Vizsgáló-Székhez öszve fog hívni. — Utoljára ezen Pénz-Tárnak állapotja a' Hazafiak tellyes megnyugovásokra és bátorságokra egy Ország-Gyüléséről a' másokra a' Tekintetes Státusok és Rendek elejekben fog

adatni, és az Országtól kiküldött Személyek által meg fog vizsgáltatni, 's úgy az Ország-Gyűlése végzései közzé hogy tétetődjék, javasoltatik, és úgy nem tsak mindnyájok' tudtokra adassék, melly és mennyi gyarapodást a' jó Kormányozás és a' Nagy Lelkek' ajánlásaik azon *Nemzeti-Gyűjteményes TÁRHÁZNAK* szereztenek, hanem hogy többek is új Intézetek tételére, segedelmekre, és ezen Fenék gyarapítására felsekintessenek. Így vallyon bizonyos reménységben ki nem tevődik, hogy látván az ezen hasznos és híres nagy Intézetnek méltóságát, a' ki az Ország' hasznára valamit intézni és hagyni kíván, inkább ide adni fog, a' hol a' maga nevének halhatatlanságával, az egész Országnak tudni kelletik a' jó Kormányozásnak módját, mint sem ott ezen bővséges adakozó akarátját hasztalanúl elvesztegesse, a' hol gyakorta kevés idő mulva, nem tsak a' Szerzőnek híre elvész, és eloszlik; hanem még az Intézet is ditsőségtelenül elmul.

§. VIII.

A NEMZETI GYŰJTEMÉNYES - TÁRNAK KORMÁNYOZÁSÁRÓL, ÉS A TISZTEK KÖTELESSÉGEKRŐL.

MIVEL pedig ezen leg nemesebb *Intézet* a' jó Haza-
fiak' bőkezű adakozásaikból már valamely részben felálittatott; de azt egészen lábra állítani, meggazdagítani és a' Nemesség' apolgatásával megerősíteni az Országnak java ohajtja, szükségképpen ezen Tudományokra *Áldozat-Kintseknek* elrendelése és Közjóra 's haszonra való fordítása mást nem illethet, mint az Ország' NÁDOR ISPÁNYÁT, kinek törvényes Méltósága az Elő-ülést tellyes hatalommal kívánja. — Az ő Itéletére tudnillik hagyatik mindenféle Rendeléseket a' Pénz-tár, Épület és az egész Nemzeti-Gyűjtemények felől tenni, hatalma lévén Tiszteket, a' kik hívségeiket Királyokhoz 's Hazájokhoz esküvéssel bizonyítani kötelesek lésznek nevezni, nékiek Rendet szabni, Felséges Királyunknak mindazonáltal vizsgálhatóságának jussát meg nem sértvén. — Azért minden Parantsolatok, Rendelések a' Palatinális Kancellariától a' Tisztséghez küldtetnek, a'

kik minden Fél esztendőbéli Jelentéseket, Felirásokat mindenféle dolgokról, mellyek a' magok Oktatások szerént, vagy tsak tudósításért, vagy elvégzésért, vagy költség tevés miatt a' Felsőséghez tartoznak; egyenesen az Ország' NÁDOR-ISPÁNYÁNAK az Igazgató Alá-írásával küldeni fogják, ha tsak ezen Fő-Tiszttség-Viselőjének nem létében, a' Gyűjteményes-Tárház' gondviselését és igazgatását a' Felsőleges Királyi Helytartó-Tanáts ideig viselni kéntelenítettne. Kiván pedig ezen Magyar Tudományoknak Szentelt Helye leg előbb egy *Igazgatót*, a' kinek egy forma Betsülete, és Rangja a' Királyi Tanácsosokkal légyen, és a' fizetése is Rangjához, Munkáihoz, Felelések' terheikhez, és az Idő' drágaságához légyen alkalmaztatva, szabad lakással. Szükség pedig olly Férfiú, a' ki Józan Erkölcsookról, több Nyelveknek esméréséről 's a' Magyar Tudományokban híres, a' ki a' Törvényes, Köz-rend tartási, Historiák és ezekhez tartozandó Tudományokban nevezetes; a' ki mint a' Királyrol, mint az Országról érdemes, és a' kinek hajlandó alkalmas elméjére, általlatására és hitére az egész Intézet terhének igazgatása, 's elrendelése, nem különben nem tsak a' Tanultakkal, hanem az Ország Törvényhatóságaival is való levelezés, ha a' szükség úgy hozza magával, bizattathassék, a' kinek jó iparkodásairól bátran a' Haza ígérheti, hogy olly szorgalommal és a' dolgoknak esméretségével kötelessége minden részeinek meg felel, hogy méltó légyen egyszer'smind *Ország-Történet-Irója* lenni. — E' mellet lészen egy sebes és tiszta írású *Tiszti Kiadó-Irnok*, a' ki alkalmas légyen minden Tisztbéli Kiadásokat és Feltételeket hiba nélkül végben vinni. — Mivel pedig ebben a' Nemzeti - Gyűjteményes Tárházban több és külömbféle okokból mindennap Szombatot, Vasárnapot és Innep- napokat kivéven, reggel kilentz orától tizenkettőig, délután pedig háromtól hatig minden érdemes Hazafiaknak szabad bemenetel szükségképpen megengedtetődik, innen könnyen kitetszik, hogy ezen Terhnek viselésére két, vagy három Személy nem elegendő. — Azért szükséges, hogy a' Könyv-Gyűjteményekhez rendeltessék egy *Örző*, a' ki a' Józan Erkölcsookkal, Nyelveknek Esméréseivel, és a' Magyar Mu'sákkal barátságosabb, a' Törvényben, Alladalmi, Történetek, Ok-levelek, Pénzek tudományában és a' Magyar Könyves-Tárban nem kevéssé jártos, ezeken feljül kellemetes magyarázatnak kön-

nyüségével birjon. Ez a' Könyvekről, Kéz-írásokról és a' Pénz-Gyűjteményről gondoskodják, a' maga foglalatosságának elvégzésére a' Könyv-Gyűjteményes Tár mellet különös Szobával fog birni. — E' mellé adatik egy *Laistromozó*, a' ki Nyelvek esméréséről, Tudományokról és Erköltseinek jámborságáról dítseretes légyen, az Olvasó Szobában lészen dolgozó helyye, leg inkább a' Könyvek Laistromozásával foglalatoskodik, egyébképpen az Örzőnek segedelmére lészen. — Két vagy három *Íródéákok*, a' kik külömbb külömbbféle tudományokban, a' mellyekre hajlandóságok vagyon tökéletességre lépni iparkodnak, hogy idővel rendszerént a' Tisztségben előre mehessenek, ezek az *Írnókkal* egy szobában a' Kéz-írások, a' mellyek a' Könyv-Tárban nintsenek leírásával, vagy az egész Tárházban lévő dolgoknak Laistromozásaikkal foglalatoskodnak. — Ezek után a' *Szolga* következik, ennek is tanulnak kellettik lenni, az elméjét a' Könyvek helyeinek megjegyzésében fárasztani, és arra vigyázni köteles, hogy azoknak rendjeik fel ne bontodjanak, 's széjjel szorattassanak, egyébkor, Vendégeknek nagy készséggel szolgálni fog, a' Tisztbéli orák alatt az *Olvasó-Szoba* ajtaja mellet helye lévén, hogy a' kimenőket és bérjövőket megláthassa. A' *Hetes* pedig leg nagyobb tisztaságra mind a' Szobákban, mind pedig a' Folyosokon minden nap fog gondoskodni. — A' *Régiségeknek*, *Ritkaságoknak*, *Fegyvereknek*, *Emlékeztető-Köveknek* és *Drágaságoknak* Tárházokban lészen ismét egy olly *Örző*, a' ki a' reá bizodott Portékáknak történetes esmérésivel a' vendégeket elegendőképpen mulassa. — Ennek *All-örzője*, a' ki leg inkább a' dolgoknak feljegyzésében foglalatoskodik olyan légyen, a' ki az Örzőnek ott nem lételében annak kötelességét minden betsülettel elvégezhesse. — Ezeknek is adatik egy hív, és a' jelen lévő Jóságokkal jól esméretes *Szolga*, *Hetessel* együtt, mellyek a' Szobák' tiszta és rendes tartásában 's más nehéz Kézi dolgokban foglalatoskodnak. — A' Kéz-míves munkák' és a' természeti alkotmányok' gyűjteményéhez rendeltetik ismét egy *Örző*, azon Tudományokban, a' mellyek' Tisztihez tartozandók, gyakorlott, a' ki a' Vendégektől a' maga magyarázásának módja miatt kedveltesék, és a' kinek szorgalmában, tudományában 's a' dolgoknak jól elrendelésében megnyugodni lehessen; az oldalához adandó *Segéd* természetétől a' természet történeti Tudomány-

dományhoz hajlandó legyen, Laistromozásban foglalatostkod-
 ják. — Ezeknél is szorgalmatos és a' munkákra alkalmas
Szolga, *Hetessel* kívántatik. — A' Képeknek elrendelése
 a' Rajzolóhoz tartozik, ennek festő etsetei fásasztatnak a' Fű-
 veknek, Virágoknak, Tartományoknak, Épületeknek, Nemes
 Tzimereknek és más Képeknek 's dolgoknak lerajzolások-
 ban; a' *Rézmetsző* pedig minden féle Képek rézre metszé-
 sében magát gyakorolni fogja, ezeknél is egy *Hetes* se-
 gitségre lészen. — Ezekhez még számlálódik a' Ház' *Gond-
 viselője*, a' ki az Épület' bátorságára és tsinosságára vi-
 gyázni köteles, azután pedig a' *Kapús*, nappal a' Kupunál
 lészen, éjjel pedig a' Lámpásokra gondoskodik. — A' *Hete-
 sek* leg inkább Mester legényekből úgy mint Könyv-Kötök-
 ből, Asztalosokból, Lakatosokból és Kömivesekből vá-
 lasztassanak és *Nemzeti színű öltözettel* ruháztassanak. —
 Ugy a' *Tisztek* valamint a' *Szolgák*, mindennap rendelt
 Orákban kötelelességeknek eleget tésznek, és senki, ha tsak
 nem beteg, Köteleességétől fel nem oldoztathatik, és senkinek
 esztendőnként hat hétnél tovább nyugodalomra a' Kormá-
 nyozótól szabadság nem adathatik, és az is olly moddal,
 hogy egyik vissza térvén, a' másik szabadságot kaphat. Va-
 lamint pedig ezen Intézetnek méltósága és a' Nemzetnek
 disze azt kívánja, hogy olly Férfiak ezen hivatalokra tétes-
 senek, a' kik nem a' magok betsületét a' Hivataloktól ve-
 gyék, hanem ök a' magok szorgalmokkal a' Hivatalnak be-
 tsületére legyenek, úgy szükséges, hogy mindenik Fizetése
 betsületes legyen, tudnillik a' Hazafiak bőkezűségekhöz és
 a' naponként növo drágasághoz alkalmaztatott.

§. IX.

EZEN INTÉZET' ÖRÖKÖS FENTARTÁSÁRÓL.

Hogy pedig ezen Hazának hasznára és diszére szol-
 gáló ditsőséges Intézet nem tsak halhatatlan emlékezetet,
 hanem örökös fentartást is magának igérhessen, a' Hazafi-
 aknak köteles háládatosságok kívánják, hogy minden Jól-
 tévőknek, a' kik ezen Intézetet, vagy Pénzel, vagy Ha-
 gyományokkal, vagy Intézetekkel, vagy akár mi némü Aján-
 dékokkal előre mozdítani 's meggazdagítani méltóztattak,
 halhatatlan Neveik ezen Gyűjteményes-Tárnak Laistromában

béirattassanak, és a' Gyűjteményes-Tárnak történeteiben, a' mellyek Részekben lassanként a' Jóltevőknek Képeikkel kiadandók, minden illendő ditsérettel többeknek felgerjesztésekre kihirdetessenek. — Mert minden Esztendőben adatik ki egy 8-tzad rész formában lévő Kötet, a' melly az Intézetnek eredetétől fogvást esztendő szám szerént kidolgozott történetén kívül magában fog foglalni egy vagy több Munkátskákot, akár magyar Könyv-írás béli, akár Történetek béli, vagy Tudomány béli, vagy Alladalmi, Ok-levelek, Pénz-Gyűjtemények, Polgári rendtartási, Petsétek, Régiségek, Gazdagság, Természet-vizsgáló, Orvoslás, Tudákosság, Vizimesterség, Fűvész, Ásványok, Kéz-míves, Választó, Törvényes és Föld' leirása béli tudományoknak tárgyaiból, a' mellyek ezen Gyűjteményben találatnak és a' Hazát akár melly modon illetik, elkészittetnek vagy az Intezet' Tagjai által, vagy más Tudós Férfiaktól, hogy ezzel az igyekezettel is, ámbár akár melly kis ára légyen az eladandó Könyveknek, segítődhessen a' Pénztár a' kisebb költségeknek viselésében. — A' Felséges KIRÁLYUNKNAK Első FERENCZNEK Nemzetünkhöz való ritka hajlandóságától, szeretetétől és kegyelmétől annál bátrabban esedezéseink után várhatunk ezen Hazánk' Méltóságára 's boldogságára szolgáló Gyűjtemény fentartására egy Ok-levelet, mennél világossabb Királyi Kegyességének bizonyosságát mutatja azon különös Fejedelmi engedelem, a' mellyet nagy készséggel adni méltoztatott azon Nagy Méltóságú Gróf SZÉCHÉNYI FERENCZ Örök levelére, a' midőn ezen semmi szavakkal vagy irással elegendő képpen nem ditsérhető 's ajánlható Magyar Könyves-Tárt, a' mellyet most is külömbb külömbb féle tudományos dolgokkal gyarapítani meg nem szűn, egy drága Magyar Pénz-Gyűjteményt a' Hazának ajánlott, feláldozott, és így ez által a' Nemzeti Gyűjteményes-Tárnak Fenék-követ tett. — Hogy pedig ezen Hazánk Kintseinek, a' mellyeket edgyes Hazafiak adakozása ide egybegyűjtöt, egész bátorság szerztessen, más valóban nem szükséges, mint hogy ezen hasznos Intézetnek felállítása Törvényes Tzikkelyben vétődjék és Felséges Királyi JOZSEF Hertzeg' Országunk NÁDOR ISPÁNYÁNAK, a' Magyar Tudományok' leg nagyobb Elő mozdítójának Kegyes Pártfogása, Hatálma 's Kormányozása alá ezen Magyar Tudományoknak új TEMPLOMÁT ajánljuk; az ő hozzánk 's Hazánkhoz való leg nagyobb

Szeretetének, Jó-akarátjának, Kivánságának és mély Általátásának egyedül mind azokat, a' miket ezen Levelekben olvasunk, tulajdonithatjuk 's köszönhetjük.

E' tehát mind azoknak az Ábrázolások, a' mik ezen leg diszesebb Intézetnek fényére, gyarapítására, kormányozására és örökségére tartozandoknak lenni látszattak. — Haljuk már illendő igazságos figyelemmel Hazánknak hosszas sohajtásait, ne is bánjuk hogy annak diszére, 's hasznára javaink egy részét feláldoztuk, és az által ötet mindjárt nagyobb fénybe 's méltóságba helyhezgettük mint sem ha hasztalan pompáktól már egészen kifosztattunk volna. — Mert mivel úgy is mindent a' Hazának köszönhetünk, azért semmi Hazánkért tett ajándéknak vagy adakozásnak alkalmatlansága terhünkre nem válhatik. — Ne mulasztanak ezen súlyos Időknek mellyeket élünk alkalmatlan nehézségei. — Kövessük azon Nemzeteket, a' kik nem tekintvén a' leg véresebb Hartzokat is, illy nemű 's méltoságú Intézeteket tettenek: mert a' Hazának hasznát 's a' Nemzetnek ditsőségét minden Időben előmozdítani kellek, hogy legyenek minden alkalmatosságban olly böltseségnek segedelmei, a' mellyek a' Polgárokat a' magok állapotjok' egész és tökéletes megismerésére vezessék, a' melly tsalhatatlan mód a' Polgári élet tzéljának elérésére. — Tsak azok szokták felhozni az időt mentségekre, a' kiknek jót tenni akaratjok soha sem vala. — Távul legyen, hogy a' Nemes és adakozó Magyar Nemzetről, a' ki az Országhoz való hiveségéről, 's Királyához való szeretetéről leg hiresebb, illy gondolatok valakinek szivét elfoglalják. — Mivel egész Europa a' Magyar Nagylelküségéről úgy meg vagy győzöttetve, hogy nem hijába hiszik, hogy a' mi Nemzetünk örömmel és leg nagyobb késséggel minden alkalmatosság után ragaszkodik, sőt szorgalmatosan utat keres, a' mellyen azon diszes tulajdonságot, mellyet Öseik véreikből szivtanak, a' jövő Maradékainkra terjeszthessék, és által oltassák. — A' kiknek semmi sints kedvesebb, mint tudnillik minden Időben világosan kijelenteni, hogy nékiek az édes Hazájok tökéletes esmérése kedvesebb, mint akár melly idegen Tudományok. — És valóban nem méltatlanul; mivel azoknak elmulasztásaik, a' mik alá vagy vetve othon a' Nemzeti boldogság, a' leg virágzobb Népeknél is hirtelen

minden Rendeléseket és Szabásokat egybe zavarták, és elrontották, a' Hadi Erkölcst belölk kioltották, Bökezüségét Nagy lelkekből kizárták, Puhaságra, Fösvénységre 's Uzsorálkodásra őket ingerlik, és így a' leg nagyobb Birodalmak lassanként úgy meg gyengültek, mig egészen öszve roskadtanak 's elvesztenek. — Rajtunk áll, hogy Maradékaink fejeikről mentől előbb eltávoztassuk a' veszedelmet, és igyekezzünk közelébből Hazánkat esmérni, mellynek Nagyságát 's Méltóságát bizonyára mindenik halhatatlan ditséretben helyhezteni kívánja. — Áldozunk tehát a' magunk' és az egész Monárchianak hasznára 's ditséretére, a' melly (valamint Cziczero mondja) az *Élet rövidségét utóbb Élők emlékezeteikkel vigasztalja, a' melly azt teszi, hogy távul létünkben jelen légyünk, holtunk után éljünk, a' mellynek garáditsain az emberek is az Egekben felmenni látszatnak.*

A'
KÉPZELETEK MEGMAGYARÁZATJA.

A Magyar Gyűjteményes Tárnak Képe a Hatvani utsza felől Pesten.

Lásd a' Tablát ezen hirdetésnek elején következő al-
irással: *A Nemzeti Gyűjtemények új Tárházának az*
Hatvani utsza felé álló HOMLOKFALA Pesten.

Pesten, Fenék-Kötől felépítendő Magyar Gyűjteményes
Tárnak leábrázolása föld szint.

- A. *Háznak Kapuja* a' Hatvani utsza felől, tágosabb Pitvarral, Osz-
lopoknak 's Köveknek tartásokra, a' mellyek ugyan nem Hon-
nyiak, de még is Országunkban találtattanak.
- B. Azon *Pitvarnak felosztása* a' jobb nemű Oszlopoknak, Edények-
nek 's Hamv-vedreknek tartásokra.
- C. *Fő-Garádits*, hasonlóképpen faragott Képekkel felékesítendő.
- D. *Kapusnak Lakása.*
- E. *Fő-Igazgatónak Lakása.*
- F. *Könyvtár-Örzőjének Lakása.*
- G. *Könyvtár Laistromozojdnak Lakása.*
- H. *Két Lerakó helyly. Lakása.*
- I. *Tisztbéli hites Irónak Lakása.*
- K. *A' Könyvtár első Iródékhjának Lakása.*
- L. *Régiségek Al-örzőjének* - - -
- M. *Régiségek Örzőjének* - - -
- N. Természeti alkotmányok mellett lévő *Segédnek Lakása.*
- O. Ugyan azok *Örzőjének Lakása.*
- P. *Ház-Gondviselőnek* - - -
- Q. *Első Hetesnek* - - -
- R. *Második Hetesnek* - - -
- S. *Rajzolónak* - - -
- T. *Altalmenetel* a' második Udvarba felirásokra szolgáló Pitvarral.
- U. *Rézmetszőnek Lakása.*
- V. *Harmadik Hetesnek* - - -
- X. *Lerakóhely.*
- Y. és Z. *Negyedik Hetesnek Lakása Konyhával együtt.*

Lásd ezen hirdetésnek végén első helyen lévő Tablát
ilyen alirással: *A Pesti Nemzeti Gyűjtemények új TÁR-*
HAZÁNAK Rajzolatya Föld szint.

Azon Épület' felső Emeletének Talplinéáji.

- A. Torndtz.
- B. Könyvtár Szolgájának Szobája.
- C. Könyvtár Örzőjének dolgozó Szobája.
- D. Két olvasó Szoba a' Laistromozó Asztalával.
- E. Könyvtár.
- F. Pénz-Gyűjtemény.
- G. Drágaságok-Gyűjteménye.
- H. A' Könyvtár második Iródeákjának Lakása.
- I. Régiségeknek Palotája.
- K. Régiségek Örzőjének és Alörzőjének dolgozó Szobája.
- L. Lerakó hely.
- M. Fegyver-tár.
- N. Kéz-Míves Munkák
- O. Elhatározatlan haszonra való Szóba.
- P. Régiségek Szolgájának Lakása.
- Q. Mesterséges tsinálmányok Boltja.
- R. Növényeknek
- S. Állatoknak
- T. és X. Ásványoknak Gyűjteménye.
- U. és V. A' Természeti Alkotmányok mellet lévő Örzőnek és Segédnek Dolgozó- Szobája.
- Y. Olvasztó Konyha.
- Z. A' természeti alkotmányok mellet lévő Szolgának Lakása.
- Aa. és Bb. Rajzolónak 's Rézmetszőnek szükségekre való Szobák.
- Cc. Képes-Gyűjtemény.
- Dd. Iró-Szoba, leveles tárral.
- Ee. Könyv-tár Szolgájának Lakása.

Lásd ezen hirdetésnek végén lévő Táblát ilyen alirással: *A' Pesti Nemzeti Gyűjtemények új TARHÁZÁNAK Rajzolattya az első Emeletben.*

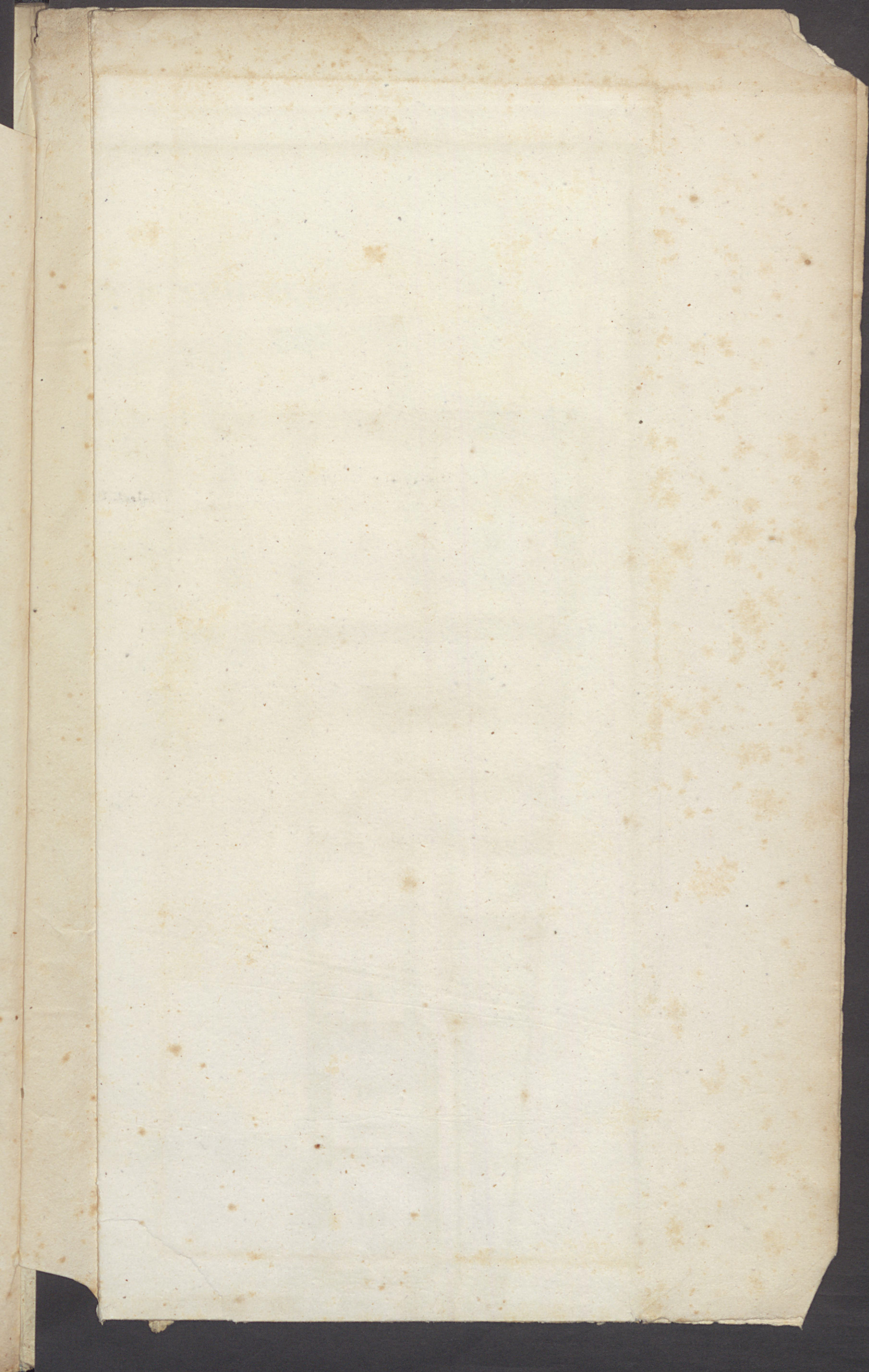
Kohlbacher Utsa.

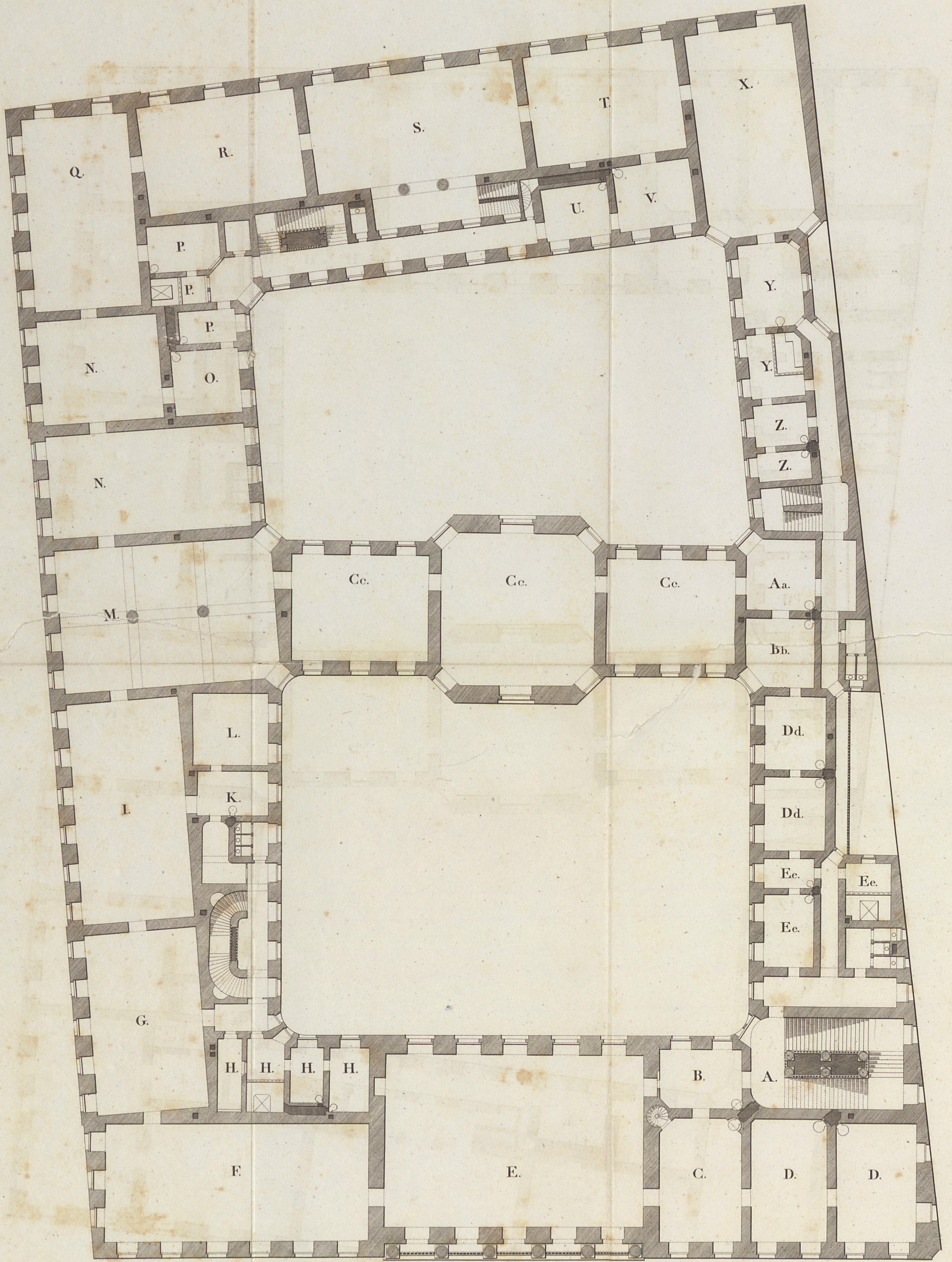
Új felszínre építendő Utsa.

u. J. P. Franciscanuski.

Mathvani Utsa.

A PESTI NEMZETI GYŰJTEMÉNYEK ÚJ TÁRHÁZÁNAK RAJZOLATTYA.
Föld szint.

A PESTI NEMZETI GYŰJTEMÉNYEK ÚJ TÁRHÁZÁNAK RAJZOLATTYA.
 Az első Emeletben.

BIROCEMI EGITELNI KONTAR
5425-1976

BUDAPESTI EGYETEM KÖNYVTÁR
Lelt.
5425-1976

797145

